

Ympäristövastuullisen TV-tuotannon prosessi

Albert-laskurin käyttöönotto
Ylen tv-tuotannoissa

Pauliina Helenius

OPINNÄYTETYÖ
Elokuu 2022

Media-alan tutkinto-ohjelma
Tuotanto

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-alan tutkinto-ohjelma
Tuotanto

HELENIUS, PAULIINA:
Ympäristövastuullisen TV-tuotannon prosessi
Albert-laskurin käyttöönotto Ylen TV-tuotannoissa

Opinnäytetyö 70 sivua, joista liitteitä 8 sivua
Elokuu 2022

Albert on Isosta-Britanniasta lähtöisin oleva, maan media-alan suurimman järjestön The British Academy of Film and Television Arts (BAFTA) alaisuudessa toimiva, ympäristövastuullisempaa audiovisuaalista tuotantomallia tukeva yhteisö. Lokakuussa 2021 kotimaisten elokuva- ja tv-alan sisällöntuottajien yhdistys Audiovisual Producers Finland (APFI) etsi sopivia tuotantoja pilotoimaan Albert-hiihlijalanjätkilaskuun käyttöönnottoa Suomessa. Yleltä mukaan valikoitui kaksi tuotantoa, tässä työssä keskitytään niistä toiseen eli Ylen lastentoimituksen jouludraama ”Lahjat esiin!” -tuotantoon.

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan sitä, miten ympäristövastuullisuus on huomioitu Ylen tuotannoissa ja sitä, miten Albert-hiihlijalanjätkilaskuri soveltuu Ylen tuotantoihin. Työssä tutkittiin lisäksi sitä, millaisia ympäristövastuullisuuden tukitoimia laskurin käyttöönotto vaatii. Työ toteutettiin osana Ylen Medialaboration ja Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK) yhteistä Albert-hanketta. Apuna työn käytännön osuuden toteutuksessa oli tekijän lisäksi kolme muuta Tampereen ammattikorkeakoulun media-alan opiskelijaa. Heidän työpanoksensa keskittyi ympäristövastuullisen tuotannon checklistin kokoamiseen.

Tutkimusmenetelminä työssä käytettiin Ylen Mediapoloksen toimipisteellä huhtikuussa 2022 suoritettua Ympäristövastuullisuus-kyselyä (LIITE 2) sekä eri audiovisuaalisen alan ammattiryhmien edustajien haastatteluja. Näiden tarkoituksena oli kartoittaa sitä, millaisesta lähtökohdasta Albert-laskurin käyttöönottoa Ylellä oltiin tekemässä, miten eri ammattiryhmissä suhtauduttiin ympäristövastuullisuu-teen ja millaista tukea ympäristövastuullisiin valintoihin kaivattiin. Työhön saatiin taustatietoa myös Euroopan yleisradioliiton (EBU) järjestämään Sustainability Summit -tapahtumasta.

Työn lopputuloksena Ylelle tehtiin ”Ympäristövastuullisen tuotannon checklist” sekä ”Vastuullisen tuotannon aikajana”. Näiden tarkoituksena on tukea Yleisra-
dion työntekijöitä ympäristövastuullisten valintojen tekemisessä sekä Albert-hiih-
lijalanjätkilaskurin käyttöönotossa.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme for Media
Production

HELENIUS, PAULIINA:

The process of environmentally responsible TV production
Implementation of the Albert calculator in Yle's TV productions

Bachelor's thesis 70 pages, appendices 8 pages
August 2022

Albert supports the global Film and TV industry to reduce the environmental impacts of production. It is a Great Britain based association that works under one of UKs biggest independent media charities The British Academy of Film and Television Arts (BAFTA). In October 2021 Finnish association for film- and television producers Audiovisual Producers Finland (APFI) were looking for suitable productions to make a pilot for how to localise Albert to Finland. There were two productions chosen from the Finnish Broadcasting Company Yle. This thesis is focused on the children's Christmas drama "Lahjat esiin!"-production.

In this thesis we will research how does Yle deal with environmental responsibilities in their TV-productions and how does Albert -carbon footprint calculator suite for Yle's production models. This thesis was made as a part of an Albert -collaboration project with Yle's Media laboratory and Tampere University of Applied Sciences (TAMK). In addition to the author of this thesis there were three TAMK students included in this project. Their work focused on the Environmental Responsibility checklist for the TV-productions.

As a research method in this Thesis were used an Environmental Responsibility Questionnaire (APPENDICE 2) and the Interviews of different Professional Production Workers. Both of which were conducted to Yles employees in Mediapolis at the Spring of 2022. The goal of these Studies was to find out how does the different kind of Professional Groups relate to Environmental Responsibility and what kind of Starting Setting do they have for adapting Albert-calculator to Yle's production models and what kind of help do they need for this adaptation. The background information for this work was also obtained from The European Broadcasting Union: Sustainability Summit 2022.

As a result of this Thesis there is two tools that focus on the Environmental and Responsibility aspects of Yle's TV-productions and adapting Albert-calculator to the needs of Yle. The Tools are called "The Checklist for Environmentally Responsible Production" and "The Timeline for Responsible production".

Key words: environmental responsibility, sustainability, AV-industry, TV-production, carbon footprint calculator

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖHÖN LIITTYVÄT KÄSITTEET JA TAUSTAT	7
2.1	Vastuullisuus ja kestävä kehitys.....	7
2.1.1	Ilmastonmuutos ja ympäristövastuullisuus Suomessa.....	8
2.2	Ympäristövastuullinen AV-ala	10
2.2.1	Ympäristövastuullinen AV-ala ulkomailta.....	11
2.2.2	The European Broadcasting Union: Sustainability Summit 2022.....	14
2.2.3	Ympäristövastuullinen AV-ala Suomessa	17
2.3	Yleisradio Oy.....	20
2.3.1	Ympäristövastuullisuus Ylellä	21
2.4	Albert.....	23
2.4.1	Albert-hiilijalanjälkilaskuri.....	24
2.5	Audiovisual Producers Finland ry.....	28
2.5.1	Albert-lokalisointipilotit, kevät 2022.....	28
2.5.2	Ylen tuotannot Albert-pilotissa	29
3	AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT	32
3.1	Ympäristövastuullisuuskysely, huhtikuu 2022.....	32
3.2	Haastattelut.....	33
3.3	Aineiston keruu ja käsittely.....	34
4	TULOSTEN ESITTELY	35
4.1	Ympäristövastuullisuuskyselyn tulokset	35
4.2	Haastattelut.....	38
5	OPINNÄYTETYÖN LOPPUTUOTOKSET	45
5.1	Ympäristövastuullisen tuotannon checklist.....	45
5.2	Vastuullisen tuotannon aikajana.....	47
6	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	52
	LÄHTEET	58
	LIITTEET	63
	LIITE 1. Sustainability Summit 2022 -tapahtuman ohjelma.....	63
	LIITE 2. Ympäristövastuullisuus kysely 4.4.2022.....	65
	LIITE 3. Haastattelu kysymykset.....	67
	LIITE 4. "Lahjat esiin!" -tuotannosta resurssivarausten perusteella tehty taulukkopohjainen aikajana.....	70

1 JOHDANTO

Tutkin opinnäytetyössäni sitä, miten Ylellä on tällä hetkellä otettu huomioon ympäristövastuullisuus, miten Albert-hiilijalanjälkilaskuri soveltuu Ylen tuotantojen käyttöön sekä sitä millaisia tukitoimia työntekijät tarvitsevat ottaakseen arjessaan huomioon ympäristövastuullisemmat toimintatavat? Työn lopputuotoksena on kaksi tukityökalua, jotka opastavat ympäristövastuullisten valintojen huomioimiseen tuotantojen eri vaiheissa sekä antavat tukea Albert-laskurin käyttöön.

Vuonna 2014 toteutettiin ”Kestävä AV-tuotannon tuotantomalli” -projekti yhteistyönä Yle Draaman, Yle Strategian, Yle Tuotannon ja TAMKin elokuva ja tv:n koulutuksen kanssa. Tuolloin BBCllä käytössä ollut kestävän kehityksen kysymyspatteristo (joka myöhemmin kehittyi Albert-hiilijalanjälkilaskuriksi) käännettiin suomen kielelle ja muunnettiin Suomen oloihin sopivaksi. Tätä patteristoa käytettiin Pintaa syvemmältä -draamatuotannon kuvausjaksolla, josta tehtiin päivittäistä seurantaa. Tuotannosta tehtiin päiväkirjat sekä cateringista että logistiikasta. Mukana projektissa oli myös Uuden Päivän -tuotanto, jossa seurattiin paperitulosteiden määrää sekä lavasteuudistuksen yhteydessä tapahtunutta lavastemateriaalien kierrätystä ja uudelleenkäyttöä. Projektin aikana kokeiltiin valojen sähkönkulutuksen mittausta ja mitattiin Seinäjoen Tangomarkkinoiden 2014 sähkön kokonaiskulutus.

Tulin itse töihin Yleen vuonna 2015, ja ensimmäinen tuotantoni oli Seinäjoen Tangomarkkinoiden vuoden 2015 televisiotuotanto. Kestävä kehitys ja ympäristö olivat tuona vuonna tapahtuman merkittävät arvot. Sain ensikosketukseni kestävämpään tuotantomalliin, kun sain eteeni tuon suomennetun kysymyspatteriston, jonka pohjalta kirjoitimme työryhmän kanssa Tiimikortti-raportin tuon vuoden Tangomarkkinoiden tv-tuotannon kestävästä kehityksestä. Tuolloin 2014 vuonna tehty ”Kestävä AV-tuotannon malli” kuului puheissa käytävillä ja tuntui että nyt ollaan mukana tekemässä jotain uutta ja käänteentekevää. Tuo puhe kuitenkin hiipui hiljalleen ja kehitetty tuotantomallikin unohdettiin.

Seitsemän vuotta myöhemmin, vuonna 2022, minulle ehdotettiin opinnäytetyön tekemistä Ylen Albert-piloteista. Tartuin siihen heti, sillä vuosien takaiset

tapahdumat painoivat edelleen mieleni sopukoissa. Tällä kerralla ympäristövas-
tuullisuutta ja Albertia käsitellään isomman kansallisen hankkeen avulla. Tarve
muutokselle on tällä kertaa ilmaistu laajalti Ylen omalla toimialalla, ja muutokseen
painetta luovat niin erilaiset kansainväliset tavoitteet kuin tulossa olevat lainsää-
dännön muutokset.

Työn painopiste on laadullisessa tutkimuksessa. Vastauksia tutkimuskysymyksiin
on selvitetty pääasiassa eri lähteistä, perehtymällä erilaisiin tutkimuksiin ja aihee-
seen liittyvään teoriaan. Tutkimukseen sisältyy myös kvantitatiivista tietoa kerän-
nyt kyselytutkimus sekä viisi teema haastattelua. Kyselyn avulla kartoitettiin laa-
jemmin Ylen Mediapoloksen työntekijöiden ympäristövastuullisuus-tietoutta ja
tuen tarvetta. Teemahaastatteluilla pyrittiin pureutumaan tarkemmin kyselyssä
esiin nousseisiin asioihin sekä perehtymään syvemmin eri ammattiryhmien tar-
peisiin.

2 OPINNÄYTETYÖHÖN LIITTYVÄT KÄSITTEET JA TAUSTAT

2.1 Vastuullisuus ja kestävä kehitys

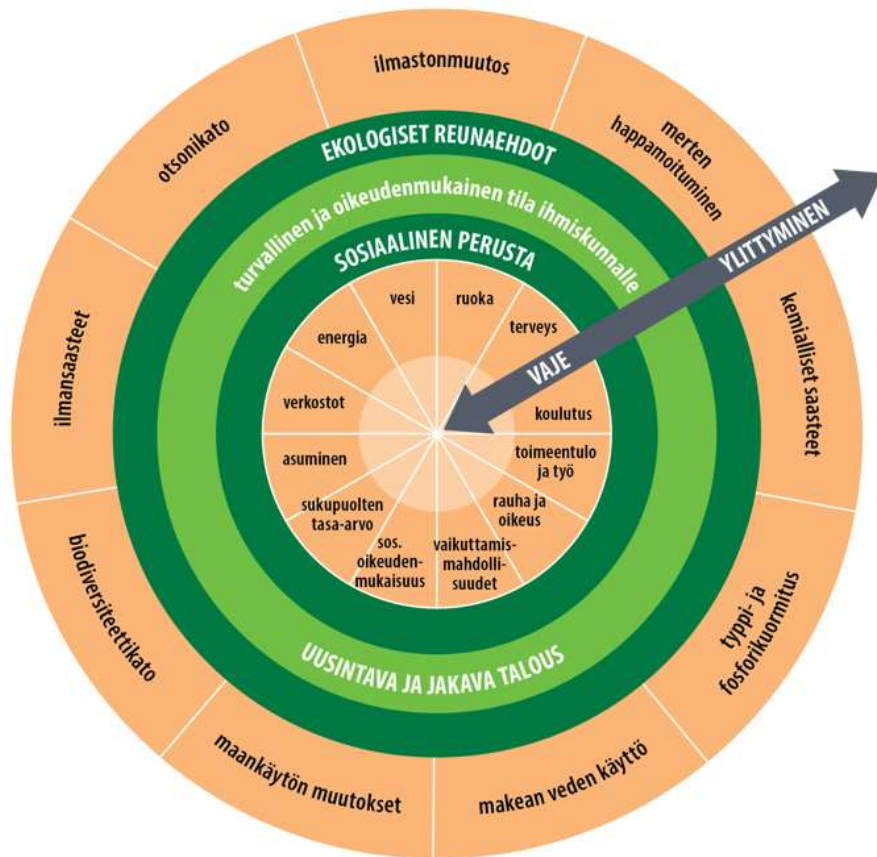
”Kaikella yritystoiminnalla on vaikutuksia ympäristöön, minkä vuoksi yrityksen ympäristövastuu on keskeinen osa kestävän kehityksen mukaista liiketoimintaa.” (Ekokompassi n.d.)

Sekä vastuullisuus että kestävyys jaotellaan usein neljään eri osa-alueeseen: sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen. Tässä työssä keskitytään käsittelemään aiheita ekologisen vastuun ja ympäristövastuun kautta. Ympäristövastuu ja kestävä kehitys kulkevat rinnakkain puhuttaessa ihmisten ja yritysten toiminnan vaikutuksista ympäristöön.

”Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.”

(Ympäristöministeriö n.d.)

Voidaan siis sanoa, että kestävä kehitys tarkoittaa ihmisen hyvinvointia ja sen ylläpitoa maapallon kantokyvyn rajoissa. Kestävä kehitys ja ympäristövastuullinen toiminta voidaan havainnollistaa taloustieteilijä Kate Raworthin kehittämällä kestävyysdonitsi-mallilla. (KUVA 1) Donitsin keskellä ovat ihmisen hyvinvointiin vaikuttavat yhteiskunnalliset asiat. Vihreällä vyöhykkeellä ihmisten hyvinvointi toteutuu maapallon kantokyvyn rajoissa ja sen ulkopuolelle, donitsin ulkokehälle, sijoittuvat tekijät joihin maapallon kantokyvyn ylittävä kuluttaminen vaikuttaa.

KUVA 1: Kestävyydonitsi-malli. (Ratworth n.d. Suomennos ja muokkaus: Val-tioneuvoston kanslia)

2.1.1 Ilmastomuutos ja ympäristövastuullisuus Suomessa

Vuosi 2020 oli mitatun historian toistaiseksi lämpimin vuosi. Vuonna 2022 energiakriisi, ilmastomuutos ja maapallon lämpeneminen ovat päivittäin toistuvia teemoja niin kansallisessa kuin kansainvälisissäkin uutisissa. Kasvihuonepäästöt ovat kasvaneet kaikilla osa-alueilla ja tuoreimman Hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin (IPCC) raportin mukaan nykyiset ilmastotoimet eivät riitä ilmaston lämpenemisen rajaamiseen turvallisena pidettyyn 1,5 asteeseen. (IPCC 2022.)

Ilmastobarometri 2019 -tutkimuksen mukaan 70 prosenttia suomalaisista toivoo, että nykyinen hallituskauden kärkiteemana on oltava ilmastokriisin ratkaisu ja hallituksen tulee suorittaa tehokkaasti ilmastomuutosta hillitsevää politiikkaa. Kak-sikolmasosaa toivoo Suomen olevan edelläkävijä päästöjä vähentävien

ratkaisujen käyttöönotossa. Kuitenkin vain 41 prosenttia vastaajista kertoo muuttaneensa omaa toimintaansa ilmastonmuutoksen vuoksi. (Ympäristöhallinto 2019.)

Finnish Business & Society -yritysverkoston teettämän Yritysvastuu 2021 -tutkimuksen mukaan 97 prosenttia suomalaisista yrityksistä uskoo vaikuttavansa positiivisesti ympäristöön, mutta vain harvoilla on vaikutusta vahvistavaa näyttöä. Maine ja myynti ovat tärkeimmät tekijät, jotka motivoivat yrityksiä vastuulliseen toimintaan. Entistä harvempi yritys hyödyntää vastuullisuutta innovaatiotyössä, vaikka maailmalla kestävien tuotteiden ja palveluiden kysyntä on hurjassa kasvussa. (Mäki-Petäjä 2021.)

Toimiin ilmastonmuutosta vastaan on ryhdytty niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Vuonna 2015 YK:ssa sovittu kestävä kehityksen globaali toimintaohjelma, joka kulkee nimellä Agenda 2030, ohjaa maailman kaikkien maiden kestävä kehityksen työtä. Se sisältää 17 tavoitetta, jotka maiden tulisi yhdessä saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. (kestavakehitys.fi 2022.)

Sanna Marinin hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi Suomen hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä (Ympäristöministeriö 2019). Euroopan Unionin tavoite on saavuttaa vastaava hiilineutraalius vuoteen 2050 mennessä. Tämä tavoite on asetettu Euroopan Green Deal -sopimuksessa, jossa on määritelty tarkemmin ne toimet, joilla EU pyrkii tavoitteet saavuttamaan. Yksi näistä toimista on EU:n alueella tänä vuonna käyttöön otettu kestävä rahoituksen luokitusjärjestelmä eli taksonomia, jonka pohjalta yli 250 henkilön yrityksiltä edellytetään asetetun ympäristöstandardin mukaista vastuullisuusraportointia. (Greenstep 2022.) Taksonomia toimii EUn talouden ympäristöluokitteluna. Sen tarkoitus on erottaa kaikesta verotettavasta toiminnasta se osuus, joka edistää ilmasto- ja ympäristötavoitteita. (WWF 2022.) Taksonomialla kerätty raha tullaan ohjaamaan ilmastonmuutoksen kannalta kestäviin hankkeisiin (Euroopan parlamentti 2021).

EUn ympäristölainsäädännön ensimmäiset askeleet otettiin vuonna 2008, kun Euroopan komissio teki esityksen ensimmäisestä energia- ja ilmastonmuutospaketista. Tuolloin kullekin jäsenmaalle asetettiin uusiutuvien energialähteiden

käyttöä koskevat tavoitteet ja tehtiin ensimmäiset hahmotelmat päästökaupan kehittämiseksi. (Euroopan komissio 2008.) Tuota pakettia on vuosien varrella päivitetty. Viimeisin päivitys tehtiin vuonna 2021 kun EUssa astui voimaan Euroopan ilmastolaki. Laki asetettiin tukemaan Euroopan Green Deal sopimuksessa asetettuja ympäristöneutraalius tavoitteita. (Euroopan komissio 2022.) EUn jäsenmaana Suomi on veloitettu noudattamaan näitä unionitasolla säädettyjä ympäristölakeja ja -asetuksia.

Vastuullisuuskysymykset vaikuttavat jatkuvasti nousevana trendinä myös työmarkkinoilla, kun yritykset kilpailevat alan parhaista tekijöistä. Nuorisobarometri on vuosittain julkaistava tutkimus, jossa mitataan suomalaisten 15-29 vuotiaiden nuorten arvoja ja asenteita. Tuoreimmassa Nuorisobarometrissä on huomattavissa, että vastuullisuus ja ympäristövastuulliset arvot koetaan tärkeämmiksi tai vähintään yhtä tärkeiksi kuin talouskasvu ja sen mukanaan tuomat mukavuudet. (Nuorisobarometri 2021.) Vastaava liikehdintä on vielä voimakkaampaa kansainvälisellä mittakaavalla tarkasteltuna.

”Gen Zs and millennials want to see their employers invest in visible, everyday environmental actions where they have an opportunity to be directly involved. - - About three-quarters of respondents believe the world is at a tipping point in responding to climate change, but less than half are optimistic that efforts to protect the planet will be successful.” (The Deloitte 2022)

2.2 Ympäristövastuullinen AV-ala

Tässä luvussa käsitellään ympäristövastuullisuutta AV-alalla ja taustoitetaan sitä, miten ympäristövastuullisuus on huomioitu AV-alalla sekä globaalisti että kotimaassa.

Audiovisuaalisella (AV) tarkoitetaan tässä työssä tuotantoa, jossa yhdistellään ääntä ja liikkuvaa kuvaa merkityksien luomiseksi ja tarinoiden kertomiseksi. Työ on tehty pääasiassa televisiotuotantojen näkökulmasta, sillä työn sisältämä käytännön osuus toteutettiin televisiotuotantojen parissa. Vaikka jokainen tuotanto on ainutlaatuinen, voidaan niiden tuotantoprosessia tarkastella yleistäen

seuraavissa tuotannon vaiheissa: esituotanto-, tuotanto- ja jälkituotantovaiheet. Nämä tuotannon eri vaiheet koostuvat usein samankaltaisista osista, jotka jokainen tuotanto käy läpi riippumatta siitä mikä av-tuotannon muoto on kyseessä.

Ekosetti-oppaassa todetaan kestävästä tuotannon olevan kokonaisuus, joka tähtää ympäristöhaittojen pienentämiseen. Kestävä tuotanto on suunniteltu kokonaisuus, jolle on asetettu selkeät kestävyystavoitteet. Tavoitteita seurataan aktiivisesti läpi tuotannon. Näin tuotannon ympäristövaikutukset pyritään minimoimaan jokaisella tuotannon osa-alueella. (Astikainen & Puolanne 2019.)

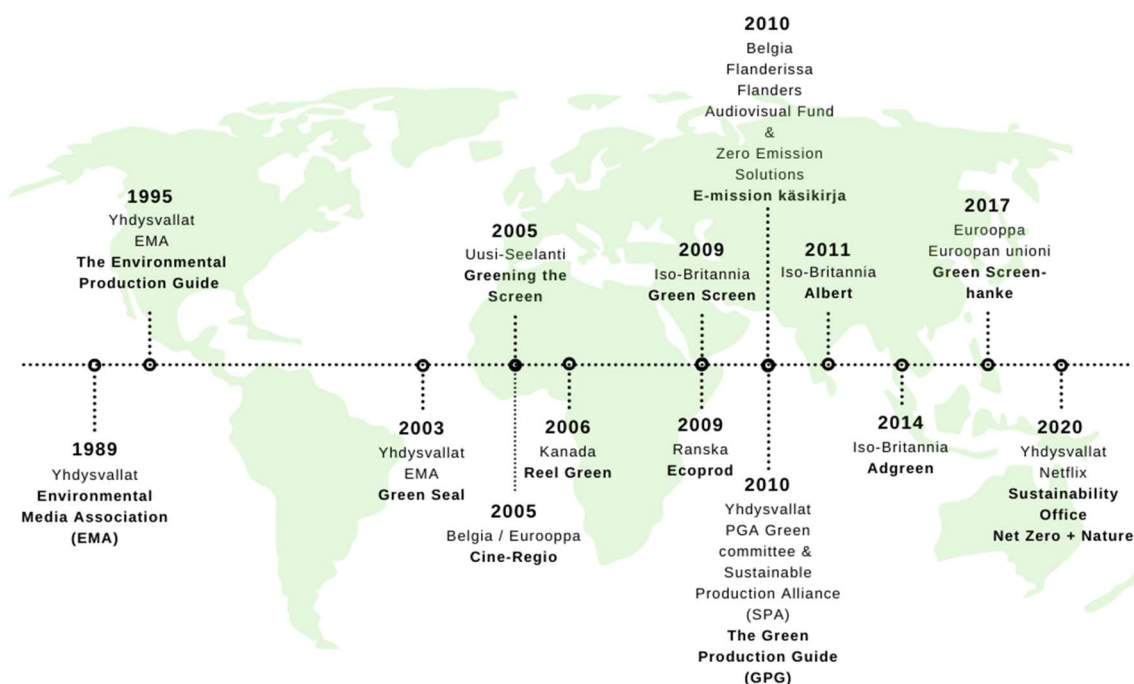
AV-tuotteista puhuttaessa on hyvä erottaa niiden sisältö ja tuotantotapa toisistaan, sillä ne eivät välttämättä korreloi keskenään. Anne Puolanne käsittelee opinnäytetyössään ”Ekologisuus kameran edessä” sisällöllisten ratkaisujen vaikutusta ympäristökasvatuksellisesta näkökulmasta. Puolanne korostaa opinnäytetyössään sitä, miten ideaalitalanteesta sisällön lisäksi myös tuotantoa tehtäessä valveuduttaisiin sen käytännön työn aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin. Näin tuotannoissa saataisiin huomioitua sekä tuotantotyöstä aiheutuvat suorat päästöt sekä tuotteesta aiheutuvat epäsuorat päästöt, kuten sen mahdollinen vaikutus katsojiin ja heidän toimintaansa. (Puolanne 2020.) Epäsuorilla päästöillä tarkoitetaan tässä tapauksessa esimerkiksi sitä, miten televisio-ohjelman tarinassa tehdyt kestävä valinnat vaikuttavat katsojien arjen toimintaan. Tällaisia valintoja ovat esimerkiksi työmatkapyöräilyä suosiva päähenkilö tai hänen kierrätyksestä ja kasvisruuasta innostunut tyttärensä.

2.2.1 Ympäristövastuullinen AV-ala ulkomailla

Kansainvälisesti pisimpään alan ympäristövastuullisuutta edistänyt taho löytyy Yhdysvalloista. Vuonna 1989 perustettu hyväntekeväisyysjärjestö Environmental Media Association (EMA) on oman alansa pioneeri. Vuosien varrella se on kasvanut valtavaksi ympäristövastuullisuuden vaikuttajaksi globaalissa viihdeteollisuudessa. Erilaisten koulutusten ja tapahtumien lisäksi järjestö hallinnoi omaa EMA Green Seal -ympäristösertifikaattiaan ja järjestää vuosittain vihreästä maustaan tunnetun EMA Awards & Honors Benefit Galan. Gaalassa palkitaan

ympäristöystävällisiä arvoja noudattaneita tuotantoja ja niitä työssään edistäneitä media-alan tekijöitä. (Environmental Media Association 2022.)

EMA Green Seal -sertifikaatti pohjautuu vuonna 2010 julkaistuihin Green Production Guide -ympäristöohjeisiin, jotka on tehty yhteistyössä the Producers Guild of American ja The Sustainable Production Alliance (SPA) kanssa. SPA on maailman suurimpien viihdeteollisuuden yritysten konsortio, joka pyrkii edesauttamaan viihdealan ympäristövastuullisuutta. Konsortioon kuuluvat Amazon Studios, Amblin Partners, Disney, Fox Corporation, Hasbro Inc., NBCUniversal, Netflix, Paramount, Participant, Sony Pictures Entertainment, and Warner Bros (Green Production Guide n.d.). Vuoden 2021 aikana EMA Green Seal -ympäristösertifikaatin sai yli 200 tuotantoa. Viime vuosina sertifioitujen tuotantojen joukkoon kuuluu muun muassa vuonna 2022 Oscar-palkitut elokuvat King Richard (WarnerMedia), The Eyes of Tammy Faye (The Walt Disney Company) ja No Time To Die (MGM). (Environmental Media Association 2022.)

KUVA 2: Ympäristövastuullinen AV-alalla kansainvälisesti (kuvan koostanut P.Helenius 2022)

Koostamastani aikajanasta (KUVA 2) on nähtävissä, miten 2000-luvulle tultaessa AV-alan ympäristöliikkeitä aktivoitui Euroopassa. Useissa eri maissa käynnistettiin maakohtaisia ympäristövastuullisuuden tähtääviä ohjelmia yhteistyössä

alan toimijoiden ja rahoittajien kanssa. Suurin osa kuvassa esitetyistä ohjelmista toimii edelleen aktiivisina vaikuttajina AV-alan ekologisten tekojen puolesta. Ne ovat vuosien varrella kehittyneet vastaamaan alan kulloisiakin tarpeita. Tästä hyvä esimerkki on Kanadassa toimiva Reel Green, joka on kehittynyt Kanadan johtavaksi ympäristön kestävyyttä edistäväksi yhtiöksi tehden yhteistyötä myös AV-alan ulkopuolella toimivien yritysten kanssa. Viimeisimmässä hankkeessaan (2021) Reel Green kokosi yhteistyössä Vancouverin kaupungin, ja siellä toimivien yritysten kanssa, ”Clean Energy Resource” -karttapalvelun, josta Vancouverissa toimivat tuotannot löytävät paikalliset puhtaat energian lähteet. Tavoitteena oli tarjota tuotantoyhtiöille helposti saatavilla oleva vaihtoehto lokaatiokuvauksissa usein käytetyille generaattoreille. Tavoitteen tueksi Vancouverin kaupunki tarjosi tuotannoille tuotantokannusteen, jonka ehtona oli puhtaan energian käyttö generaattoreiden sijaan. Yhteistyön avulla noin kolmasosa kaupungissa tehdyistä tuotannoista valitsi puhtaamman energian (tuulivoimalla tai aurinkokennoilla tuotettu sähkö) ja 18 kuukauden aikana yli 500 generaattoria korvattiin puhtailla energian lähteillä. (Pavoni & Teoli 2022.)

Tuotantojen ympäristökestävyydestä on tullut kiinteä osa maailman suurimpien tuotantoyhtiöiden toimintakulttuuria. Yhtiöt tuottavat vuotuisia raportteja omista ympäristötoimistaan ja useat niistä ovat tehneet Net Zero -lupauksen. (Disney 2021, Netflix 2021, Warner Bros 2018) Net Zero -lupauksella tässä tarkoitetaan lupaus yrityksen hiilineutraaliudesta niin, että myös hankintaketjujen päästöt on huomioitu (Latva-Hakuni n.d.). Esimerkiksi Netflixillä 2020 käynnistetty monitieellinen ”Net Zero + Climate” -ohjelma pyrkii vähentämään yhtiön päästöjä puolella vuonna 2019 mitatusta vuoteen 2030 mennessä ja samalla huolehtimaan syntyvien päästöjen kompensoinnista suojelemalla ja ylläpitämällä luonnon hiilinieluja (Stewart 2022).

Euroopassa tällä hetkellä suurin ympäristövastuullisuutta edistävä taho on lähtöisin Isosta-Britanniasta. Siellä The British Academy of Film and Television Arts (BAFTA) järjestö, televisiokanavat ja tuotantoyhtiöt rakensivat yhteistyössä Albert-hiilijalanjälkilaskurin. Laskuri julkaistiin vuonna 2011. Konsortio on vuosien varrella kehittynyt laajaksi kansainväliseksi yhteistyöverkostoksi, joka on luonut

uusien ympäristökestävyyden standardeja AV-alan tuotantotekemiseen. Esittelen tässä työssä Albertia tarkemmin luvussa 2.4..

2.2.2 The European Broadcasting Union: Sustainability Summit 2022

The European Broadcasting Union (myöhemmin EBU) on Euroopan yleisradio-yhtiöiden liitto. Yksi liiton tavoitteista on turvata julkisen median kestävä tulevaisuus. Liiton toiminta perustuu pääasiassa maiden ja jäsenyhtiöiden väliseen tiiviiseen yhteistyöhön, jota toteutetaan esimerkiksi ohjelmavaihtojen ja moninaisten kehitysprojektien kautta. Liittoon kuuluu tällä hetkellä 112 eri yhtiötä sekä 31 Euroopan ulkopuolista kumppania Aasiasta, Afrikasta, Australiasta ja Amerikasta. (The European Broadcasting Union n.d.).

EBU järjesti 21.4.2022 jäsenilleen suunnatun Sustainability Summit 2022 -tapahtuman, jonka teemana oli media-alan kestävyys ja ympäristövastuullisuus nyt ja tulevaisuudessa. Tapahtuma järjestettiin Zoomin välityksellä ja se oli ilmainen kaikille jäsenyhtiöiden työntekijöille. Ohjelma (LIITE 1) koostui esityksistä, joissa eri jäsenyhtiöt kertoivat heillä tehdyistä ympäristöhankkeista ja niissä löydetystä havainnoista ja hyvistä käytännöistä.

Yleisesti voidaan todeta, että media-alalla on kansainvälisesti paljon ympäristövastuullista toimintaa niin yhtiöiden itsenäisinä toimina kuin laajempina yhteistyöprojekteinakin. Useammassa esityksessä oli havaittavissa oivallus siitä, että asennoituminen yrityksen ympäristövastuullisuuteen on muuttumassa. Sitä ei enää koeta ylimääräisenä kulueränä, vaan siihen suhtaudutaan tulevaisuuden investointina, jolla on pitkällä aikajänteellä mahdollisuus jopa säästää rahaa. Useamman isomman toimijan (BBC, Albert, RTÉ, Netflix) esityksissä mainittiin vastuu ja velvollisuus edelläkävijyyteen ympäristövastuullisuusasioissa. Painetta tähän on havaittavissa alan tekijöiden kuin yleisönkin toimesta.

Ympäristövastuulliset valinnat ovat läpi tuotantoketjun tapahtuvia valintoja, jolloin jokaisen tuotantoon osallistuvan tekijän panos ratkaisee. Moni puhujista mainitsi, miten tärkeää on, että tuotannon tekijöiden lisäksi myös yhtiön johto ja

rahoituksesta päättävät tahot ovat sitoutuneita ympäristövastuullisempiin valintoihin. (BBC, RTE, Netflix) Sillä taataan että yhtiö on sitoutunut myös rahallisesti ympäristöstrategiaansa ja sitä tukevia päätöksiä tehdään myös organisaatioiden ylimmillä tasoilla. Hyvää esimerkkiä näkyvästä ympäristöstrategian toteuttamista näyttää Netflix, jonka ”Net Zero + Climate” -ohjelma näkyy myös suoratoistopalvelun sisällöissä ja niistä muodostetuissa kategorioissa.

Media-alalla on suuri vaikutus ja vastuu informaation välittäjän roolissa. Ala on tehnyt näkyväksi yhteiskunnallisia epäkohtia ja vaikuttanut sitä kautta ihmisten asenteisiin ja arkipäivän valintoihin (Taylor 2022). Ympäristövastuullisuuden näkyminen kaikissa sisällöissä (uutis-, fakta- ja fiktiotuotannot) ja sen vaikutus katsojiin oli yksi tämän vuoden summitin toistuvista puheenaiheista.

Albert lanseerasi Climate Content Pledge -ohjelmansa Glasgow’n ilmastokokouksessa marraskuussa 2021. Ohjelman tarkoituksena on tarjota tukea tuotantosiällöstä riippumattomaan ympäristöteemojen sisällölliseen käsittelyyn ja sitä kautta tarjota yhä useammalle katsojalle tietoa ympäristövastuullisuudesta. Ohjelma pyrkii pois viherpesusta ja kannustaa merkitykselliseen ympäristöviestintään ohjelmagenrestä riippumatta. (Taylor 2022.) Viherpesulla tarkoitetaan harhaanjohtavia ja katteettomia ympäristövastuullisuuden väitteitä, joilla pyritään luomaan tuotteesta kuva ympäristöystävällisempänä valintana.

Viimeisen kahden vuoden aikana BBCllä suoritetuissa yleisötutkimuksissa on havaittu ympäristöteemojen nouseva trendi. Yleisö haluaa lisätietoa siitä, millaisia muutoksia he voisivat tehdä omassa elämässään. He kaipaavat positiivisia tarinoita ja kokemuksia siitä, miten muut ovat arjessaan estäneet ilmaston muutosta. Saman tutkimuksen mukaan media ei tällä hetkellä tee kovin hyvää työtä käsitellessään ilmastonmuutosta ja sen eri osa-alueita. (Hornsby 2022.)

Jotta voidaan lähteä tekemään muutosta ympäristövastuullisempaan tuotantotapaan, on ensin tehtävä mittauksen lähtötilanteesta. Muuten ei voida mitenkään tietää mitä pitää lähteä parantamaan. Systemaattinen lähestymistapa ja seuranta johtavat jatkuvaan kehitykseen. (McConnologue 2022.) Erilaiset ympäristöohjelmat ja -sertifikaatit ovat olleet viime vuosina media-alalla selvästi nouseva trendi.

Ne tarjoavat työkaluja ja mittareita ympäristötekosten hallintaan ja mittaamiseen. Summitissa sellaisia esiteltiin niin yhtiötasoisia (BBC, Netflix, The Economist) kuin kansallisia ja kansainvälisiäkin (Albert, DPP Committed to sustainability, ISO50001). Tänä vuonna uutena innovaationa esiteltiin mittarien integrointi tekoälyn avulla tuotantokoneistoon niin, että ympäristövalinnat ovat automaattisesti osa arkipäivää (Universidad Carlos III de Madrid, RTVE, Workflowers).

Energian kulutus on yksi media-alan tuotantojen merkittävimmistä päästölähteistä. Studiotiloissa sähkökulutuksen kontrollointi ja sen alkuperä ovat helposti kontrolloitavia asioita. Tilanne muuttuu radikaalisti heti kun lähdetään kuvaamaan lokaatioon etenkin silloin, jos sähkön saanti on generaattoreiden varassa. Tätä ongelmaa oli lähdetty ratkaisemaan soveltamalla eri aloilla kehitettyjä ympäristövastuullisia innovaatioita media-alalle soveltuvaan muotoon. Tästä hyvä esimerkki on erilaisten akkuteknologioiden kehittäminen ja ympäristöystävällisemmän energian käyttöön kannustaminen. Esimerkkeinä tällaisista ratkaisuista mainittakoon Vancouverissa vuonna 2021 käyttöön otettu "Clean Energy Resource"-karttapalvelu, joka kokoaa yhteen kaupungin vihreät energialähteet, Englannissa Birminghamin yliopistossa tehdyt kokeilut vetykäyttöisillä sähkögeneraattoreilla, erilaiset ympäristökestävyys konsultointia tarjoavat yritykset (EcoMuvi, Zen2023, GreenEyes Production) ja liikuteltavia kestävän energian vaihtoehtoja (liikuteltavat aurinkopaneelit ja niiden yhteydessä toimivat akut) kansainvälisesti vuokraava hollantilainen yhtiö Skoon.

2.2.3 Ympäristövastuullinen AV-ala Suomessa

KUVA 3: Ympäristövastuullinen AV-alalla Suomessa (kuvan koostanut P.Helelius 2022)

Kuten kuvasta 3 huomataan, Suomessa AV-alan ympäristötekoihin on herätty vasta viimeisen vuosikymmenen aikana. Suomen AV-alan ympäristövastuullisuutta koskeva tutkimustyö on viime vuosiin saakka tapahtunut enimmäkseen alaa opiskelleiden, ympäristövastuullisuus asioista kiinnostuneiden yksilöiden opinnäytetöiden kautta (Ljokkoi 2015, Astikainen 2016, Koivisto 2017, Kuusemo & Wahlberg 2019).

Mallia Suomen AV-alan ympäristöliikkeitään on haettu kansanvälisiltä tekijöiltä. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii tässä opinnäytteessä aiemmin mainittu, Ylen ja TAMKin yhteistyönä toteutettu, ”Kestävän AV-tuotannon tuotantomalli” -projekti vuodelta 2014. Projektin innoittajana toimi tuolloin BBC:llä käytössä ollut kestävän kehityksen kysymyspatteristo ja Ylellä aiemmin käyttöönotettu Green Office -ohjeistus. Kyseinen kysymyspatteristo suomennettiin ja sitä tukevien toimintatapojen kehitystyö aloitettiin työryhmätoimintana. Ympäristövastuullisen toimintatavat eivät kuitenkaan tuolloin levinneet osaksi yhtiön tuotannon tekijöiden työkulttuuria, mutta ympäristötyötä on jatkettu pienimuotoisesti yhtiön eri toimin-teissa. Tällaisista toiminteista esimerkkinä voidaan pitää Yleen vuonna 2017 laadittua ympäristövastuuohjelmaa sekä samana vuonna perustettua ympäristövas-tuuryhmää.

Ensimmäiset AV-alan ympäristövastuullisuutta käsittelevät eettiset oppaat julkaistiin Suomessa 2018–2020. Niistä Ekosetti (Astikainen & Puolanne 2019) on julkaistu myös englanninkielisenä versiona. Ekosettiä voidaankin pitää eräänlaisena merkkipaaluna kotimaisen AV-alan ympäristöliik ehdinnässä. Se tarjoaa yleispätevät ohjeet siihen, miten ympäristövastuullisia tekoja voidaan tehdä av-tuotantojen tuotantovaiheen eri osa-alueilla kuten toimistolla, kuvauksissa ja jälkityövaiheessa. Se on myös opas, johon usein viitataan käytäessä keskusteluja alan ympäristöasioista.

Suomen elokuvasäätiö suoritti ”Tuotantoyhtiöiden ympäristövastuullisuusky-selyn” syksyllä 2020. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa maamme AV-alalla toi-mivien tuotantoyhtiöiden ympäristötoimenpiteitä ja -asenteita. Kysely on tuotettu yhdessä Ekosetin tekijöiden kanssa. Kyselyyn vastasi yhteensä 37 tuotantoyh-tiötä. Kyselyyn vastanneista noin 90 prosenttia nimesi ympäristövastuullisuuden yrityksen arvoksi. Yritykset kokivat, että heidän työntekijänsä olivat suurimmilta osin motivoituneita ympäristövaikutusten vähentämiseen omassa toiminnas-saan. Puolessa kyselyyn vastanneista tuotantoyhtiöissä oli käytössä ympäristö-strategia, joka linjaa miten ympäristöasiat tulisi huomioida toiminnan merkittävillä osa-alueilla. Kiire, alan yleinen resurssipula sekä tiedon ja osaamisen puute ni-mettiin kyselyssä isoimmiksi haasteiksi työku lttuurin ympäristöasioissa. (Suomen elokuvasäätiö 2020.)

Kyselyn tuloksista voidaan huomata, miten 2020-luvulla ympäristövastuullisuus on alallamme vahvasti päätään nostava trendi. 2022 keväällä Bussiness Finland aloitti uuden ”AV-alan kasvusopimus” -foorumin, jolla on tarkoitus pitää yllä vas-tuullisuuteen liittyvää vuoropuhelua julkisen sektorin ja elinkeinoelämän välillä ja kehittää Suomen AV-alaa yhdessä tekijöiden kanssa (Business Finland 2022). Toukokuussa 2022 pidetyssä AV-alan kasvusopimuksen vastuullisuus työpa-jassa nousi vahvasti esiin tarve tuoda vastuullisuus osaksi AV-alan toimintaa, johtamista ja strategiaa. Tietoa ja halukkuutta ympäristötekoihin löytyy, mutta työ-pajaan osallistuneet kokivat, että teot ovat tähän mennessä jääneet yksilötasolle. (Raeste 2022.)

Tähän mennessä suurin harppaus kohti kotimaisen AV-alan työkalttuurin ympäristömuutosta tehtiin viime vuonna, kun APFI, Yle ja Televisioakatemia käynnistivät 2021–2024 kestäväen kehityksen hankkeen. Hankkeen tavoitteena on luoda kestäväen kehityksen strategia kotimaiselle AV-alalle ja tuoda sen avulla audiovisuaalinen ala osaksi laajempaa yhteiskunnallista ympäristövastuullisuuden muutosta (APFI 2021). Hankkeen tavoitteiden tueksi Yle ja APFI ovat yhteistyössä luoneet Luovan alan vastuullisuusmallin, jonka tavoitteina on muun muassa edistää toimialan elinvoimaisuutta ja verovarujen vastuullista käyttöä (Yleisradio n.d. A). Albert-ympäristöjärjestelmän pilotointi vuonna 2022 ja sen käyttöönotto alalla myöhemmin samana vuonna voidaan katsoa olevan isoimmat konkreettiset hankkeella aikaan saadut toimet. Näitä avataan myöhemmin tässä työssä tarkemmin.

Ympäristövastuullisuus näkyy nykyisin kotimaassa myös isojen AV-alan tekijöiden, tilaajien ja rahoittajien toimissa. Isompien tekijöiden toimissa on havaittavissa selkeä trendi, jossa liitytään mukaan erilaisiin kansainvälisiin vastuullisuus-hankkeisiin, joiden kautta asetetaan tavoitteet yrityksen vastuullisuustoimille. Sanoma-konserni on asettanut tavoitteekseen saavuttaa hiilineutraaliuden konsernin koko arvoketjussa vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen tueksi konserni liittyi vuonna 2021 YKn Global Compact -yritysvastuuhaasteeseen ja sitoutui Science Based Targets -aloitteeseen (SBTi) (Sanoma 2021).

MTV:n uusissa toimitiloissa on huomioitu ympäristönäkökulmat jo rakennusvaiheessa ja kestäväen kehityksen periaatteet on otettu huomioon toimitilojen energia- ja jäteratkaisuissa. Tuotantojen hiilijalanjäljen minimoimiseksi yhtiö on mukana Albert-yhteistyöhankkeessa. (MTV 2021.)

Yleisradio on sitoutunut seitsemään erilaiseen vastuullisuussitoumukseen kuten YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet, Global Compact-yritysvastuuhaaste ja Suomi hiilineutraaliksi 2035 -tavoitteisiin. Yle on mukana Albert-yhteistyössä ja tavoitteena on saada hiilijalanjälkilaskuri käyttöön yhtiön tuotantoihin vuoden 2023 aikana. Näiden lisäksi yhtiö on ottanut käyttöön vastuullisuusauditointikyselyn (Yleisradio 2022 A). Kyselyn tavoitteena on varmistaa, että Ylen kotimaiset tuotantoyhtiökumppanit sitoutuvat osana sopimusta myös yhteisiin

vastuullisuusperiaatteisiin. Nämä vastuullisuusperiaatteet löytyvät Ylen sisältö-hankintoja varten tehdyssä vastuullisuussitoumuksessa. (Yleisradio n.d. B.)

Myös AV-alan rahoittajat ovat tehneet liikkeitä ympäristövastuullisuuden suuntaan. Suomen elokuvasäätiölle myönnettiin Ekokompassi-sertifikaatti ja he noudattavat toiminnassaan Ekokompassi-ympäristöjärjestelmää (Suomen Elokuvasäätiö 2022). Tekijänoikeusvaroilla audiovisuaalista kulttuuria tukeva Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus (AVEK) lanseerasi vuonna 2020 ekotuen, jota voi hakea ympäristövastuullisemmasta toiminnasta syntyviin kustannuksiin (Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus 2020). Vuonna 2022 Tampereen elokuvajuhlilla jaettiin ensimmäisen kerran Ylen, Tampereen kaupungin ja Audiovisual Producers Finland – APFI:n myöntämä Vastuullisuuspalkinto Verso. Palkinnon tarkoituksena on edistää alan vastuullisuuskäytäntöjä ja kestäväää kehitystä nostamalla esiin alalla jo olevia, vastuullisen tuotantotavan hyviä käytäntöjä. (Tampere Film Festival 2022.)

2.3 Yleisradio Oy

Yleisradio Oy (myöhemmin Yle) on vuonna 1926 perustettu Suomen yleisradio-yhtiö. Sen pääomistaja on Suomen valtio ja se toimii liikenne- ja viestintäministeriön hallinnon alaisena. Yhtiön toiminta koostuu 25 aluetoimituksesta, jotka tuottavat sisältöjä kolmellatoista eri kielellä. Ylen sisältöjä julkaistaan televisiossa neljällä eri kanavalla, radiossa kuudella eri kanavalla sekä verkossa monipuolisesti muun muassa Suomen suosituimmassa ilmaisessa suoratoistopalvelussa Yle Areenassa. (Yleisradio 2020.)

Ylen toimintaa rahoitetaan yleisradioveron tuotoista. Vuonna 2021 yhtiön liikevaihto oli 499,9 miljoonaa euroa. Suomen valtion omistamana julkisen palvelun yhtiönä Yle on merkittävä luovan alan rahoittaja ja sen vastuulla on ylläpitää luovan alan elinvoimaisuutta. Tätä toteutetaan niin erilaisilla yhtiön ulkopuolelle suuntautuvilla työ- ja ohjelmatilauksilla, kuin myös erilaisilla luovan alan tekijöille maksettavilla korvauksilla. (Yleisradio 2021 A.) Ylen toiminta on määritelty laissa Yleisradio Oy:stä. Se linjaa Ylelle julkisen palvelun ohjelmatoiminnan suuntaviiva

ja erityistehtävät. Ylen tämänhetkisen strategian (julkaistu 2020) mukaan Ylen tarkoitus on lisätä ymmärrystä toisistamme ja maailmasta sekä vahvistaa suomalaista yhteiskuntaa ja kulttuuria.

2.3.1 Ympäristövastuullisuus Ylellä

”Ylellä on ollut ympäristövastuuohjelma vuodesta 2009 lähtien. Sen avulla edistämme ympäristöystävällisiä käytäntöjä, kuten energiankäytön tehostamista, luonnonvarojen kestäväää käyttöä, jätteiden lajittelua ja kierrätystä.”
(Yleisradio 2021 B)

Yle on sitoutunut seuraaviin vastuullisuussitoumuksiin: YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, Global Compact -yritysvastuuhaasteen kymmenen periaatetta, Suomi hiilineutraaliksi 2035 -tavoite, Valtion omistajaohjauksen vaatimukset, Green Office -ohjelma, Ilmastokumppanuus-yhteistyö ja Luovan alan vastuullisuusmalli (Yleisradio 2022 B).

Yhtiö kannustaa tekijöitään ympäristöystävällisiin valintoihin jokapäiväisessä työssä ja odottaa että myös sen yhteistyökumppanit noudattavat ympäristöperiaatteita omassa toiminnassaan. Yle on noudattanut toimipisteissään WWF:n Green Office -ympäristöjärjestelmää, jonka toimien tavoitteena on pienentää yhtiön hiilijalanjälkeä. (Yleisradio 2021 B)

Ylessä toimii 2-4 kertaa vuodessa kokoontuva, eri vastuualojen ammattilaisista koottu ympäristöohjausryhmä. Ryhmän tehtävänä on toimia yhtiössä tehtävän ympäristötyön tukena sekä valvoa 2017 vuonna laaditun energiatehokkuussuunnitelman toteutumista. Yhtiö mittaa vuosittain energian-, sähkön- ja vedenkulutusta, kopiopaperin käyttöä, matkustettuja kilometrejä sekä jätemäärää ja sen kierrättämistä. (Yleisradio 2021 B.)

Silmäys Ylen ympäristötavoitteisiin 2021

Vuodesta 2018 olemme vähentäneet

KUVA 4: Silmäys Ylen ympäristötavoitteisiin 2021. (Yleisradio 2021 B)

Vuosille 2020-2022 asetetut tavoitteet Ylen ympäristövastuullisuuden kehittämiseksi ovat: siirtyminen hiilivapaan energian käyttöön niin että hiilivapaan energian osuus on puolet yhtiön kokonaisenergian käytöstä vuonna 2022 ja liikematkustuksen vähentäminen niin että hiilidioksidipäästöt vähenevät viidenneksellä vuoden 2018 päästöihin verrattuna. (Yleisradio 2021 B.) Kuten kuvasta 4 voimme nähdä, nämä edellä mainitut tavoitteet on jo osittain saavutettu vuoden 2021 aikana. Tilastoja vääristää osaltaan Covid-19-epidemia (myöhemmin koronavirus), jonka vaikutus näkyy etenkin lentomatkustuksen päästöjen vähenemisenä. Tämä tuskin tulee olemaan pysyvä tila vaikka koronaviruksen aikana yhtiössä on tehokkaasti otettu käyttöön erilaisia etätyöskentely ja -tuotanto käytänteitä.

Vuonna 2021 aikana Yle aloitti alan ekologisuutta kotimaassa kehittävän kolmi-vuotisen hankkeen yhteistyössä Audiovisual Producers Finland - APFI ry:n kanssa. Hankkeen tavoitteena on Albert-ympäristöjärjestelmän ja hiilijalanjälkilaskurin soveltaminen Suomen olosuhteisiin. Hankkeen puitteissa Albert-hiilijalanjälkilaskurin käyttöä pilotoitiin kahdessa Ylen tuotannossa: Urheilu ja Tapahumat yksikön Pekingin olympialaisten Pasilan studiotuotannossa ja Yle Lasten

”Lahjat esiin!” -jouludraaman tuotannossa. Pilottihankkeita avataan paremmin tämän työn APFI:a käsittelevässä luvussa.

Vuonna 2022 Yle laati yhteistyökumppaneilleen tarkoitetun Vastuullisuusarviointi-kyselyn, joka perustuu Yle-lain velvoitteisiin ja Luovan alan vastuullisuusmallin tavoitteisiin. Arvioinnin tavoitteena on edistää toimialan elinvoimaisuutta ja verovarojen vastuullista käyttöä, tukea kestävästä kehityksestä alallamme ja edesauttaa Suomea pääsemään hiilineutraaliksi 2035 mennessä sekä ylläpitää alamme työnhyvinvointia ja työyhteisöjen monimuotoisuutta. (Yleisradio 2022 A.) Tämän lisäksi Yle suorittaa säännöllisesti kumppaniseurantaa, jossa kartoitetaan yhteistyökumppaneiden kokemuksia ja näkemyksiä Ylen vastuullisuutteen liittyvistä toimintatavoista sekä huomioita toimialan yleisestä vastuullisuusvalmiudesta (Tomiska-Jarva 2022). Vastuullisuusarvioinnissa esiin nostettavien työtapojen tueksi on suunnitteilla myöhemmin julkaistavia koulutuksia, joista yksi keskittyy ympäristö vastuullisuuteen.

2.4 Albert

Iso-Britanniassa vuonna 2011 lanseerattu Albert on yksi isoimmista Euroopassa AV-alan ympäristö vastuullisuutta edistävästä yhteisöistä. Se kehitettiin yhteistyössä The British Academy of Film and Television Arts -järjestön (BAFTA), maan televisiokanavien ja tuotantoyhtiöiden toimesta. Julkaisunsa jälkeen Albert on laajentunut kansainväliseksi verkostoksi, joka tarjoaa ohjeita ja koulutusta ympäristö vastuullisempaan tuottamiseen. (Albert n.d..)

Albert koostuu kahdesta työkalusta, joiden keskiössä on tuotannon hiilijalanjälki. Työkalut ovat käyttäjilleen ilmaisia, mutta vaativat rekisteröitymisen. Ensimmäinen on hiilijalanjälkilaskuri, joka laskee tuotannosta kerätyn datan perusteella tuotannolle hiilijalanjäljen. Tulos ilmoitetaan tuotannon kokonaishiilijalanjälkenä sekä päästönä lähetystuntia kohden. Tämän lisäksi laskuri tuottaa tuotannon hiilijalanjäljestä ympyrädiagrammin, joka havainnollistaa tarkemmin millaisista teki-joistä hiilijalanjälki koostuu. (Albert n.d..)

Toinen työkalu on Carbon Action Plan. Se tuottaa tuotannolle lasketun hiilijalanjäljen perusteella valmiit ympäristötavoitteet, joiden tavoitteena on pienentää tuotannon hiilijalanjälkeä. Mikäli tuotanto noudattaa onnistuneesti sille laadittua Carbon Action Plania, se ansaitsee itselleen Albert-sertifikaatin, jonka voi liittää mukaan tuotannon lopputeksteihin merkiksi tuotannon ympäristövastuullisuudesta. (Albert n.d..)

Ympäristövastuullisuuden paineet AV-alalla ovat kasvattaneet Albertin suosiota. Albertin avulla hiilijalanjälkensä laskeneita tuotantoja on tähän mennessä kertynyt yli 7500. Mukana on ollut yli 1300 tuotantoyhtiötä. (Albert n.d..) Tuoreimmassa vuosiraportissaan Albert kertoo onnistuneensa laskemaan yhden TV-lähetystunnin hiilijalanjälkeä 10 prosenttia vuodesta 2017-18. Vuosina 2019-2020 Albert kaksinkertaisti kansainvälisten kumppaniensa määrän ja vuonna 2022 aloitettiin Suomen lokalisointipilotit. (Albert 2020.)

2.4.1 Albert-hiilijalanjätkilaskuri

Albert-hiilijalanjätkilaskuriin syötetään tuotannoista seuraavat tiedot: sähkönkulutus ja lämmitys, matkustus ja kuljetukset, majoitukset, materiaalit ja jätteen käsittely. Laskuri jakaa syötettävän datan seuraaviin segmentteihin: toimistotyökentely/esituotannon tilat (Non-filming spaces), kuvauslokaatiot (Filming spaces), matkustaminen ja kuljetukset (Travel and Transport), majoitukset (Accommodation), materiaalit (Materials), jätteet ja kierrätys (Disposal) ja jälkityöt (Post-Production). (Albert n.d..)

Footprint Data

Total tonnes CO₂e **15.87**

Tonnes CO₂e per hour **0.03205**

Offset Cost **£142.79**

Here you can see how much it would be to offset your emissions. To learn more about offsets click here.

KUVA 5: Pekingin olympialaisten 2022 Pasilan studiotuotannon hiilijalanjälki täytettyä Albert-hiilijalanjälkilaskuriin (Salonen 2022).

Albert-hiilijalanjälkilaskuri muodostaa syötetystä datasta ympyrädiagrammin (KUVA 5). Diagrammi on jaettu edellä mainittuihin segmentteihin niihin syötetyn datan perusteella. Eri osa-alueiden alta löytyy sinne kuuluvat tekijät ja vaihtoehdot sille mitä mistäkin osa-alueesta halutaan mitata. Tässä luvussa käydään läpi eri osa-alueet pääpiirteittäin, sellaisella tarkkuudella että lukija saa perustiedot laskurin käytöstä ja hieman laajemman ymmärryksen siitä millaista dataa tuotannoista laskuria varten kerätään.

Mikäli tuotannosta halutaan kerätä tarkat tiedot, niin datan keruu ja kulutuksen mittaaminen vaatii tuotannolta tiettyjen työtapojen omaksumista. Esimerkiksi ajokilometrien kirjaaminen ja sähkönkulutuksen mittaaminen ovat olennaisia tekijöitä hiilijalanjälkilaskuria täytettäessä. Laskuri tarjoaa vaihtoehdoksi myös valmiita benchmark-arvoja, jotka perustuvat eri tilanteista ennalta mitattuihin arvoihin. Tässä on kuitenkin hyvä huomioida, että benchmark-arvot ovat Ison-Britannian olosuhteiden mukaan mitattuja arvoja. Tämä tarkoittaa sitä, että osa niistä ei sovellu Suomen olosuhteisiin.

Mitattavia tekijöitä valittaessa on hyvä pohtia sitä, mitä tekijöitä on tuotannon kannalta olennaista mitata. Esimerkiksi jos kuvauksissa on lokaatioissa käytössä generaattori, mitattavaksi kohteeksi kannattaa valita polttoaineen kulutus. Seuraavassa listattuna Albert-järjestelmän pääkohdat, joihin mittaus kohdistetaan sekä tekijät, joita niissä mitataan.

Toimistotyöskentely / esituotannon tilat (Non-filming spaces)

Syötettävät tiedot käsittelevät tuotannossa tapahtumaa toimistotyötä ja tiloja, joissa sitä tehdään. Laskuriin syötetään tilakohtaiset tiedot siitä, missä tila sijaitsee ja minkä tyyppinen tila on kyseessä: tuotanto toimisto (Production office), koti toimisto (Home working) vai muu tila (Other spaces). Tämän jälkeen valitaan, mitä kulutusta tilasta mitataan. Vaihtoehtoina mitattaviksi tekijöiksi ovat sähkö, kaasu, lämmitys, generaattorin käyttö tai vesi. Tilaratkaisuiden kannalta olennaista on se, millaista sähköä tilassa käytetään. Mikäli tila käyttää ympäristösertifioitua sähköä, sen CO2 e-päästöt ovat laskurin mukaan nolla. (Albert n.d..)

Kuvauslokaatiot (Filming spaces)

Kuvauspaikat merkitään laskuriin paikkakohtaisesti samaan tapaan kuin toimistotyökin merkittiin. Kuvauspaikkatyypeistä valittavana on studio (studio), lokaatio (location) tai ohjaamo (gallery). Ohjaamolla tässä tapauksessa tarkoitetaan studio-ohjaamoa tai vastaavaa tilaa, josta toiminnan ohjaaminen kuvauspaikalla tapahtuu. Mitattavista tekijöistä valittavana on energiankulutus, polttoaine (valittavissa polttoaineen käyttökohteet kuten esimerkiksi generaattori tai erikoistehosteet), benchmark-arvot tai vesi. Benchmark-arvoilla tässä työssä tarkoitetaan laskurissa valmiina olevia viitearvoja tietyille arvolle sekä tietyn tyyppisille tuotannoille. Sekä toimisto- että kuvaustiloista on mahdollisuus mitata useampia eri tekijöitä, jos niin halutaan. (Albert n.d..)

Matkustaminen ja kuljetukset (Travel and Transport)

Kaikki tuotannon kustantama matkustus ja mahdolliset tavarakuljetukset kirjataan laskutiin. Tämä tarkoittaa myös toimistotyössä tapahtuneita siirtymiä toimiston ja kodin välillä, mikäli tuotanto maksaa ne. Nämä arvot voidaan merkitä laskuriin joko matka kerrallaan tai niin, että kaikki samalla kulkuvälineellä kuljetut matkat merkitään kerralla. Matkanteko tyypeistä valittavana on: lentomatkustus (air travel), maantiellä matkustus (road travel), rautateillä matkustaminen (rail travel), venematkustus (boat travel), kuriiripalvelut ja muut paketit (couriers and excess baggage) tai rahti (freight). Jokaisen matkustustyyppin alta löytyy tarkentavia kysymyksiä liittyen siihen, millainen kulkuväline on kyseessä ja mitä arvoa miltäkin matkalta halutaan mitata. Tässä tapauksessa mitattavat arvot ovat yleensä polttoaineen kulutus tai kuljetun matkan pituus. (Albert n.d..)

Majoitukset (Accommodation)

Laskuriin merkitään kaikki tuotannon kustantamat majoitukset. Tämä koskee myös mahdollisia esi- ja jälkituotannossa tapahtuvia majoittumisia tai tiimivetäytymisiä. Majoittumistyyppinä on valittavana majoituslaitoksen tason mukaan seuraavasti: yhden-kahten tähden hotellit (Economy hotel), kolmen tähden hotellit (Midscale hotel), neljän tähden hotellit (Upscale hotel), viiden tähden hotellit (Luxury hotel), asunto/huoneisto (Apartment/Condo/Flat), keskikokoinen talo/mökki (Average House) tai suuri talo (Large House). Majoittumisessa mitataan käytössä olleiden huoneiden määrää sekä niissä nukuttuja öitä. Majoituksessa, kuten kaikissa tuotannon tilaratkaisuisissa, tärkeä tekijä on se millaista sähköä majoituspaikka käyttää. (Albert n.d..)

Materiaalit (Materials)

Sisältää tuotannossa käytettävä materiaalit ja raaka-aineet, mukaan lukien ruoka. Materiaalityypeistä valittavana on: patterit (Batteries), pahvit (Cardboard), ruoka (Food), lasi (Glass), metalli (Metal), maalit (Paint), paperit (Paper), muovit (Plastics), tekstiilit (Textiles) ja puutavara (Timber). Materiaalien alta löytyy tarkentavia määreitä riippuen siitä, mikä materiaali on kyseessä. Yleisimmät tavat merkitä materiaalien menekkiä ovat paino tai kappalemäärä, joka tässä tapauksessa tarkoittaa esimerkiksi lasipulloja, metalli tölkkejä tai vaatekappaleita. Materiaaleista merkitään myös, se onko ne valmistettu kierrätetyistä materiaaleista. (Albert n.d..)

Jätteet ja kierrätys (Disposal)

Syötetään tiedot siitä, mitä tuotannossa käytetyille materiaaleille ja muulle syntyvälle jätteelle tapahtuu. Jätejakeista valittavana on sekajäte (General/Mixed), ruoka- ja kompostoitavajäte (Food/Compostable), puutavarajäte (Timber), tekstiilijäte (Textiles), elektroniikkajäte (Electronic waste), patterit (Batteries), paperi- ja pahvijäte (Paper and Cardboard), muovijäte (Plastic), metallijäte (Metal), lasijäte (Glass) ja rakennusjäte (Construction). Jätejakeen valinnan jälkeen merkitään jätteen käsittelytapa. Jättemäärää merkitään painon tai määrän mukaan (määrä merkitään eri kokoisina jäteastioina ja niiden määrällä). (Albert n.d..)

Jälkityöt (Post-Production)

Merkitään jälkityöhön käytettävä aika ja jälkityötilat tilakohtaisesti. Valittavat vaihtoehdot ovat jälkityötila (Post Production Suite) tai kotona työskentely (Home Working). Jälkityötilasta mitataan sähkön- tai kaasun kulutusta. Kotitoimistolla merkitään henkilömäärä sekä se montako päivää kotona on tehty töitä. Jälleen tiloja merkittäessä on hyvä muistaa ympäristösertifioidun sähkön merkitys. (Albert n.d..)

2.5 Audiovisual Producers Finland ry

Audiovisual Producers Finland ry (APFI) on keväällä 2018 perustettu kotimaisten elokuva- ja tv-alan sisällöntuottajien yhdistys. Sen tehtävänä on suomalaisen audiovisuaalisen sisältötuotantoalan tuottajien edunvalvonta, kansainvälistymisen edistäminen, tekijänoikeuksien kollektiivinen hallinnointi sekä alan tapahtumien ja kilpailujen järjestäminen. Yhdistys on toiminut alamme hyvien toimintatapojen edistäjänä jo useamman vuoden ja onkin vuonna 2021 ottanut keskeisen roolin tuotantojen ekoneuvonnassa. (APFI n.d..)

2.5.1 Albert-lokalisointipilotit, kevät 2022

Tammikuussa 2022 APFI aloitti Albert-ympäristöjärjestelmän pilotointihankkeen Suomessa. Mukana pilotissa oli viisi kotimaista tuotantoyhtiötä, joissa Albertin käyttöä testattiin yhteensä kahdeksassa eri tuotannossa. Suomessa ei ole aiemmin kerätty mitattua tietoa siitä, millaisia ympäristövaikutuksia kotimaisilla tuotannoilla on. Pilotin tavoitteena oli kerätä ympäristödatan lisäksi tietoa siitä, millaista Albert-järjestelmää on käyttää tuotannon eri vaiheissa ja millaista apua ja tukea sen käyttöönotossa tullaan tarvitsemaan (APFI 2021).

Hanke rahoitettiin sen ympärille kootun konsortion yhteistyöllä. Rahoittajina ovat toimineen muun muassa Yleisradio, Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK, Suomen elokuvasaatiö SES ja Televisioakatemia. Käynnistysvaiheessa rahoitusta saatiin myös Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Hankkeen tavoitteena on

mahdollistaa Albert-laskurin käyttö koko AV-alalla ilman tuotantoyhtiöille aiheutuvia kustannuksia. (Tommiska-Jarva 2022.)

APFI lanseerasi Albert-järjestelmän kaikkien kotimaisten tuotantojen käyttöön ke- säkuussa 2022. Käyttöönotto on osa koko alalle suunnattua kestäväen kehityksen strategiaa, jolla kehitetään alan sosiaalista, kulttuurista, taloudellista ja ekologista vastuullisuutta. Pilottivaiheen pohjalta hiotun koulutus- ja infopakettin avulla tullaan tarjoamaan tukea tuotantoyhtiöille ja tekijöille Albertin käytössä ja sitä kautta alan vihersiirtymässä. APFI:n kestäväen kehityksen hankepäällikkö Anne Puolanne toimii tuotantojen tukihenkilönä Albertin käytössä. (APFI 2022.)

2.5.2 Ylen tuotannot Albert-pilotissa

Albert-hiihijalanjälkilaskurin käyttöä pilotoitiin Ylellä Pekingin olympialaisten Pasilan studiotuotannossa sekä ”Lahjat esiin!” -jouludraaman tuotannossa. Tuotannot olivat keskenään hyvin erilaisia ja osittain siitä syystä niissä lähestyttiin Albertia hyvin erilaisista näkökulmista.

Pekingin olympialaisten 2022 Pasilan tuotanto on Ylen omalla studiolla toteutettava 4.–20.2.2022 ajalle sijoittunut suorina lähetyksinä ulos ajettava studiotuotanto. Tuotanto lähti pilotoimaan Albert-ympäristöohjelmaan kuuluvaa hiihijalanjälkilaskuria. Painopisteinä tuotannossa olivat catering, roskien lajittelu ja sähkön kulutus. Lisäksi tuotannossa tutkittiin myös lavastukseen käytettyjen materiaalien vaikutusta tuotannon hiihijalanjäljen kokoon. (Salonen 2022.)

”Lahjat esiin!” on kolmiosainen koko perheen jouludraama, jota kuvattiin useissa eri lokaatioissa. Tuotannon kuvaukset sijoituivat sekä Rovaniemelle että Tampereelle ja ne sijoituivat aikavälille 3.1.-17.4.. Tämä jälkeen tuotantoa jälkikäsiteltiin useamman kuukauden ajan ja se ajetaan ulos osana Ylen lastenohjelmien joulukauden 2022 ohjelmistoa. Tuotannossa suurin haaste Albertin käyttöön aiheutui siitä, että pilotointi olisi pitänyt aloittaa kesken kuvausten. Tämä osoittautui niin isoksi haasteeksi, että pian pilotin alettua tehtiin päätös siitä, ettei tuotannosta täytetä Albertin laskuria. Sen sijaan tuotannon perusteella lähdettiin rakentamaan

tukimateriaalia ja prosessikuvausta vastuullisen tuotannon toimintatavoista ja Albert-hiilijalanjälkilaskurin käytöstä.

Vaikka Ylellä pilotoidut tuotannot päätyivät Albertin suhteen hyvin erilaisiin ratkaisuihin, molemmissa törmättiin samoihin huomioihin. Albertin käyttäminen vaatii aluksi paljon selvittelytyötä. Laskurin vaatimia tietoja ei ole ennen kerätty, eikä niiden keräämiseen tuotannoista ole vakiintuneita malleja tai käytänteitä. Mitä aiemmin laskurin täytön tuotannossa aloittaa sitä paremmin siitä saa tuotannossa tehtäviä päätöksiä ohjaavaa dataa. Laskurin täyttäminen vaatii aikaa ja tarkkuutta, etenkin ensimmäisellä käyttökerralla.

Urheilun pilotista saatiin laskurin avulla näkyviin konkreettisia esimerkkejä siitä, miten tuotannossa tehtävät valinnat vaikuttavat tuotannon hiilijalanjäljen kokoon. Mittauksista selvisi esimerkiksi, että studiolla käytetty valoseinä vei enemmän sähköä kuin tuotannossa ohjaamona toiminut iso ulkolähetysrekka ja tulospalvelun auto veivät yhteensä (Salonen 2022). Lavastemateriaalien raportoinnista huomattiin, että studiolla lavastuksessa lattiana käytetyn 3 mm polystyreenilevyn hiilijalanjälki on kymmeniä kertoja isompi, kuin minkään muun lavastuksessa käytetyn materiaalin (Salonen 2022).

Pilotoinnin aikana tehtiin paljon Ylen yhtiön sisäistä yhteistyötä, jolla taustoitettiin tietoja, jotka sujuvoittaisivat Albertin käyttöönottoa yhtiössä. Pilotoinnin perusteella huomattiin tarve kerätä Ylen tuotantovälineistä ja tiloista omat Albertiin soveltuvat benchmark-arvot. Lisäksi lavastamon materiaalien hiilijalanjäljen laske-
misen tueksi lähdettiin kehittämään taulukkopohjaista laskuria, josta Albertiin syötettävät arvot ovat helposti saatavilla. Toisaalta taulukko tarjoaa lavasteen hiilijalanjäljen, vaikka Albertia ei tuotannossa käytettäisi.

”Lahjat esiin!” -tuotannon pilotointi projekti toteutettiin osana Ylen oppilaitosyhteistyötä Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK) media-alan koulutuksen kanssa. Projektissa oli mukana tämän opinnäytetyön tekijän lisäksi kolme opiskelijaa: Janna Järvinen, Piia Aho ja Henna Pellonpää. Projektin perusteella rakennetut tukimateriaalit ovat tämän opinnäytetyön lopputuotoksia. Tukimateriaali jakautuu kahteen. Ympäristövuastuullisen tuotannon checklist on tarkoitettu

jokaisen yleläisen puhelimesta löytyväksi materiaaliksi. Checklistin pohjalta kehitettiin Ympäristövastuullisen tuotannon aikajana, joka hankkeen edetessä muotoutui Vastuullisen tuotannon aikajanaksi. Siihen kerättiin ympäristövastuullisuuden lisäksi laajemmin tietoja myös muista vastuullisuuden osa-alueista Ylen televisiotuotannoissa. Aikajana on prosessikuvaus, jossa käydään läpi tuotannon elinkaari vaihe vaiheelta tarjoten samalla tukea jokaisen eri vaiheen vastuullisuuskysymyksiin. Aikajanaan on sisällytetty myös ohjeet Albert-hiilijalanjälkilaskurin käyttöön. Nämä työkalut on esitelty tarkemmin tämän opinnäytetyön lopussa.

Pilotissa esiin nousi myös yhtiön sisäisten ympäristövastuullisuuden tukitoimien puuttuminen. Pilotin aikana tukea saatiin APFIlta sekä vertaistukea pilotissa mukana olleilta tuotannoilta. Tässä havainnoitiin selkeästi se, miten aluksi työaikaa kuluu asioiden ja työtapojen selvittämiseen ja omaksumiseen. Näin ollen, jotta laskuri voitaisiin ottaa Ylellä yhtiötasoisesti käyttöön, tarvitaan siihen selkeä pääkäyttäjä tai tukihenkilö. Tähän tarpeeseen yhtiö vastasi nimittämällä Pekingin olympialaisten pilotoinnissa mukana olleen Marja Salosen ympäristövastuullisten toimien tukihenkilöksi lokakuusta 2022 eteenpäin.

3 AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämän tutkimuksen pohjana toimi Albert-pilottien kokemukset mittarin käyttöön-otosta ja piloteissa havaittu tarve mitata ympäristövastuullisuutta Ylessä. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa tämänhetkistä tilannetta sekä sitä millaista tukea ympäristövastuullisuuteen liittyvissä asioissa tarvitaan.

Tieteellisesti pätevälle mittarille on olemassa tietyt vaatimukset. Lähtökohtana on se, että määritellään se asia tai ilmiö, jota halutaan mitata. Mittarin tulee olla so- piva niin mitattavalle kohteelle kuin mittarin kohderyhmällekin. Mittaamista suunnitellessa on hyvä pohtia läpi ainakin kysymykset mitä, mistä, millä ja miten. Mit- taustulos on kuin maisemataulu, se kertoo jollakin tavalla rajatut piirteet todelli- sesta maisemasta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2007.)

Tässä työssä tutkimusmenetelmiksi valittiin laajemmalle otannalle tehty kysely sekä pienemmälle ryhmälle suoritettavat teemahaastattelut. Näihin menetelmiin päädyttiin koska tarvitsimme sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tietoa siitä, miten Ylen työntekijät kokevat ympäristövastuullisuuden arjessaan.

3.1 Ympäristövastuullisuuskysely, huhtikuu 2022

Ympäristövastuullisuusasiat ovat hyvin asenne- ja arvolatautuneita, joten niiden tutkiminen pelkästään kvantitatiivisin menetelmin on haastavaa. Kvantitatiivisilla menetelmillä tarkoitetaan määrällisiä menetelmiä, joissa kuvataan ja tulkitaan il- miötä numeerisia tutkimusaineistoja tuottavilla mittausmenetelmillä (Vilpas 2013). Kvantitatiivista dataa kerääviin kyselyihin voidaan liittää mukaan kvalitatiivista dataa kerääviä, avovastauksia sisältäviä, kysymyksiä. Tällaisella kyselytut- kimuksella saadaan kerättyä numeroiden lisäksi tietoa myös monimutkaisem- mista ilmiöistä. Kyselytutkimuksessa tutkija esittää vastaajalle kysymyksiä kyse- lylomakkeen kautta. Kyselylomake soveltuu mittausvälineenä laajalti eri tieteen- alojen käyttöön ja sitä voidaan pitää yhtenä käytetyimmistä tutkimusmenetel- mistä. (Vehkalahti 2019.)

Ylen Mediapoliksien työntekijöille suoritettiin ympäristövastuullisuuskysely Ylen huhtikuussa 2022. Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa, mikä on ympäristövastuullisuuden lähtötilanne Mediapoliksessa ja millaisia tekoja työntekijät jo arjessaan tekivät. Kysely (LIITE 2) koostui seitsemästä kysymyksestä, jotka käsittelivät ympäristövastuullisuutta hyvin yleisellä tasolla.

Halusimme tehdä kyselyn, johon oli helppo vastata nopeasti töiden ohessa, matalalla kynnyksellä. Kysely lähetettiin Tampereen Mediapoliksien yksikön työntekijöille eli yhteensä noin 400 tekijälle. Vastauksia kertyi yhteensä 51 kappaletta, joten vastausprosentiksi saimme vain 12,8 prosenttia. Tästä huolimatta otanta on mielestäni hyvä ottaen huomioon, että saimme vastauksia 37 eri ammattinimikkeen edustajilta.

3.2 Haastattelut

Teemahaastattelu ei etene tarkkojen, valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta vaan väljemmin kohdentuen ennalta suunniteltuihin teemoihin. Teemahaastattelussa on aiempien tutkimusten ja aihepiiriin tutustumisen pohjalta valmistellut aihepiirit, teemat, jotka ovat kaikille haastateltaville samoja ja muodostavat haastattelun struktuurin. Teemoista ja alateemoista pyritään keskustelemaan mahdollisimman vapaasti ja vapaalle puheelle annetaan tilaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2007.)

Haastattelut päädyttiin tekemään teemahaastatteluina, jotta niissä olisi tilaa myös vapaalle keskustelulle haastateltavien kanssa. Ympäristövastuullisuuskyselystä kerätty tieto toimi pohjana haastattelujen kysymysten asettelulle. Haastateltavien valintaa ohjasi kyselyssä esiin nousseet tuen tarpeet. Teemahaastattelut vaativat yleensä myös hyvää tuntemusta haastateltavista, heidän taustoistaan ja nykyisestä tilanteestaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2007). Haastateltaviksi valituista henkilöistä tehtiin ennakolta perusteellinen ennakkoselvitys, jotta heidän taustansa voitiin huomioida kysymysten asettelussa. (LIITE 3)

3.3 Aineiston keruu ja käsittely

Kuten tässä työssä on jo aiemmin mainittu, Ympäristövastuullisuuskysely suoritettiin Ylen Mediapoliksen yksikön työntekijöille huhtikuussa 2022. Kysely tehtiin sähköpostitse hyödyntäen päivittäisenä tiedotusvälineenä käytettävää yksikön sähköpostilistaa. Kysely laadittiin Googlen Forms -pohjalle. Se on yhtiössä yleisesti käytössä oleva kyselyalusta, joten sen käyttö on kohderyhmälle entuudestaan tuttu. Kysely lähetettiin ensimmäisen kerran 4.4.2022 jonka jälkeen kyselyyn vastasi 31 henkilöä. Päädyimme lähettämään kyselystä muistutuksen vielä 11.4.2022 koska halusimme laajemman otannan vastauksille. Lopulta kyselyyn vastasi yhteensä 51 henkilöä.

Haastattelut suoritettiin keväällä 2022 Google Meet -palvelun etäyhteyksillä. Yksilöhaastattelujen lisäksi suoritettiin myös pienryhmähaastatteluja niin, että haastateltavia oli paikalla kaksi kerrallaan. Ryhmähaastatteluihin valittiin henkilöt, jotka tekevät töitä yhdessä lähes päivittäin. Tässä tavoitteena oli herätellä tällaisten työparien välillä arjessa tapahtuvaa ympäristöajattelua. Haastatteluista kirjoitettiin muistiinpanot. Haastattelutilanteissa mukana olivat myös työryhmässä mukana olleet opiskelijat. Heillä oli mahdollisuus osallistua keskusteluun ja esittää heille haastattelun aikana herääviä kysymyksiä.

Vaikka haastatteluissa käytiin läpi ennalta suunniteltuja kysymyksiä, annettiin keskustelujen kulkea melko vapaasti omalla painollaan haastateltavien intressien mukaan. Tämä teki haastattelutilanteista vapaamuotoisempia ja mahdollisti luontevammin haastattelutilanteissa paikalla olleiden välisen keskustelun. Lopuksi haastateltaville tarjottiin mahdollisuus kysyä haastateltavilta heitä askarruttavia ympäristöasioita. Haastatteluilla pyrittiin hakemaan lisätietoa niistä aiheista, jotka olivat kyselyssä nousseet esiin.

Haastattelumateriaalit käytiin opinnäytteen tekijän toimesta läpi. Niistä koostettiin tähän opinnäytteeseen aihealueittain jäsennelty tulosten esittely, jonka pohjana toimivat haastatteluissa toistuneet avainsanat ja ympäristövastuullisuuden teemat.

4 TULOSTEN ESITTELY

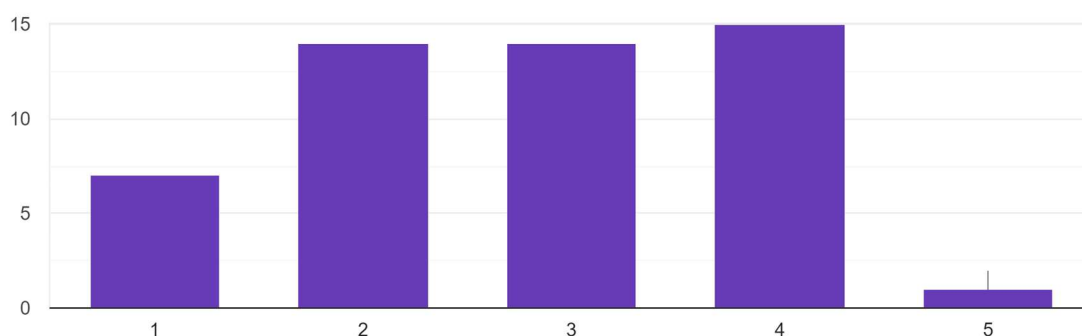
4.1 Ympäristövastuullisuuskyselyn tulokset

Kyselyyn vastanneista 88,2 prosenttia kokee tekevänsä jo tällä hetkellä vastuullisuutta ja ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja tukevia valintoja työssään. Avovastauksista selviää tarkemmin millaisia ratkaisuja ihmiset tällä hetkellä työssään tekevät. Etätöiden teko, printtaamattomuus, työmatkojen kulkeminen julkisilla tai pyörällä ja jätteiden lajittelu nousivat avovastausten puolella yleisimmiksi ympäristövastuullisuutta tukeviksi teoiksi.

Yli 90 prosenttia vastanneista pitää vastuullisuusteemojen ja ympäristön kannalta kestävien ratkaisujen huomioimista työssään merkittävänä. Avovastauksista selviää, että tähän kuitenkin kaivattaisiin lisää tukea yhtiöltä. Kritiikkiä tuli siitä, että yhtiössä ei ole tehty riittävän isoja toimia ympäristövastuullisuuden huomioimiseksi. Useampi vastanneista toivoi, että pääsisimme yhtiötasoisesti isompiin toimiin kuin vain kertakäyttömukeista luopumiseen ja siitä muistutteluun. Avokonttorit koettiin huonoksi valinnaksi sosiaalisen kestävyuden kannalta. Myös Mediapoliksien jätteiden lajittelun mahdollisuuksia kritisoitiin puutteelliseksi sillä lajiteltavista jätejakeista ei löydy erikseen esim. muoviroskia.

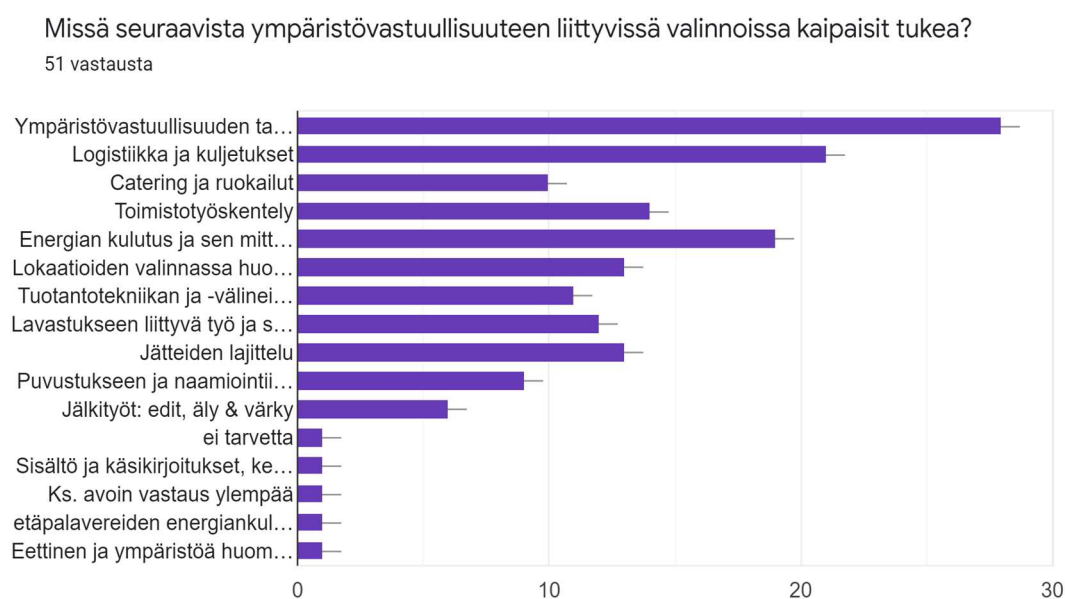
Onko tällaista tietoa mielestäsi riittävän helposti saatavilla?

51 vastausta

KUVA 6: Vastausten jakautuminen kysyttäessä ”Onko tietoa ympäristövastuullisuudesta saatavilla riittävän helposti?” Kysymys on asetettu skaalalla 1-5, jossa 1 on ”Tietoa ei ole helposti saatavilla” ja 5 ”Tietoa on helposti saatavilla. (Helenius 2022).

Noin puolet vastanneista koki, että heillä on tietoa siitä, miten he voisivat tehdä ympäristövastuullisempia valintoja omassa työssään. Vastaajat kokivat, että tällainen tieto ei ole riittävän helposti saatavilla tällä hetkellä. (KUVA 6) Avovastauksien puolella on huomattavista, että osa vastanneista on paneutunut tarkasti ympäristövastuullisiin valintoihin ja toteuttavat sitä hyvin perusteellisesti omassa työssään. Vastaajat kokivat, että tällaisia valintoja olisi helpompi toteuttaa, jos linjaukset olisivat yhtiötasoisia.

KUVA 7: Vastausten jakautuminen, kun kysyttiin ”Missä ympäristövastuullisuuden liittyvissä valinnoissa kaipaisit tukea?” (Helenius 2022)

Viimeinen kysymys oli monivalintakysymys (KUVA 7) jolla kartoitettiin sitä millaisissa ympäristövastuullisuuden liittyvissä asioissa työntekijät kaipaavat tukea. Ympäristövastuullisuuden tavoitteiden asettaminen tuotannolle, logistiikka ja kuljetukset sekä energian kulutus ja sen mittaaminen nousivat kolmeksi tärkeimmäksi tuen tarpeen kohteeksi. Vastausten diagrammista (KUVA 7) on huomattavissa myös se, että tukea tarvitaan monessa muussakin ympäristöasiasta, sillä tuohon kymmenen vastauksen tuntumaan diagrammissa kohoaa vastausvaihtoehtoja useampi.

Avovastausten puolella näkyy selkeästi koronavirus ja sen vaikutus jätemääriin (maskit, yksittäispakatut tuotteet, catering) sekä logistisiin ratkaisuihin (Ylen koronaohjeistuksen mukaan kulkuvälineiden täyttöaste oli hyvin pieni). Toisaalta koronan mukanaan tuomat etätyöskentelytavat koetaan ympäristöystävällisemmäksi vaihtoehdoksi kuin läsnä työskentely ja isot tuotantokokoukset. Osa vastaajista kokee, että yhtiössä olisi paljon enemmän potentiaalia ympäristövastuullisten toimintatapojen käytölle, jos resursseja ja aikaa varattaisiin tälle asialle enemmän. Osa vastaajista kokee, että yksittäinen ihminen ei voi tehdä näin isossa yhtiössä merkittäviä ympäristötekoja vaan tähän tarvitaan suurempia yhtiötasoisia korjausliikkeitä.

Vastanneiden määrä jäi hyvin vähäiseksi, mutta laadultaan vastaukset olivat hyviä. Tavoitimme useiden eri ammattiryhmien edustajia ja suurin osa heistä toimii strategisesti merkittävissä tehtävissä kuten tuottajina, esimiehinä tai päällikköinä. Vastaajia oli laajasti myös eri osastoilta. Kysely suoritettiin yleisesti yksikön tiedotuksessa käytössä olevilla sähköpostiryhmillä. Tavoittavuus tuolla väylällä on hyvä, mutta sitä kautta työntekijöille lähetetään päivittäin joskus useitakin tiedotteita ja kyselyitä.

Vastausten alhaiseen määrään vaikuttaa varmasti myös tuotantokiireet. Suurin osa Mediapoliksen työntekijöistä työskentelee tuotannon suorittavissa tehtävissä, joten tuotannon keskellä ei välttämättä löydy aikaa kyselyyn vastaamiseen. Kysely haluttiin rajata juuri Mediapolikselle, koska tämän opinnäytteen yhteydessä toteutettu Albert -pilotointi keskittyi Mediapoliksella tehtyyn tuotantoon. Matala vastausprosentti viittaa myös siihen, että ympäristövastuullisuutta ei koeta tuotantotyössä tärkeäksi arvoksi.

Ympäristövastuullisuuskyselyn perusteella voidaan todeta, että työntekijät yksilöinä tekevät jo ympäristövastuullisia tekoja arjessaan, mutta he kaipaavat tukea tuotantotyötä koskeviin valintoihin. Vastaajat toivoivat, että ympäristövastuullisiin tekoihin sekä ohjeistettaisiin että kannustettaisiin näkyvämmiin.

4.2 Haastattelut

Teemahaastatteluja toteutettiin yhteensä viisi kappaletta, niissä haastateltiin yhteensä seitsemää henkilöä. Jokaiseen haastatteluun räätälöitiin omat, haastateltavien työtehtävään ja taustaan nojaavat kysymykset. (LIITE 3) Haastatteluissa käsiteltiin samoja aiheita hieman eri näkökulmista. Tässä käsiteltävien haastattelujen sisällöt ovat haastateltavien omiin kokemuksiin pohjautuvia havaintoja ja mielipiteitä. Haastateltavat valittiin Ylen eri ammattiryhmien edustajista, jotka olivat mukana tekemässä ”Lahjat esiin!” -tuotantoa. Poikkeuksena tähän oli APFIn kestävän kehityksen hankepäällikkö Anne Puolanne.

Tulosten esittelyssä on käytetty apuna ympäristövastuullisuuteen liittyviä avainsanoja ja teemoja, jotka nousivat haastatteluissa useimmin esiin. Tällä tarkoitetaan termejä ja teemoja, jotka nousivat haastattelujen aikana esiin viidesti tai sitä useammin.

Haastateltavat ja heidän taustansa:

Anne Puolanne on yksi Suomen kestävämmän ja ympäristöystävällisemmän AV-alan kokeneimmista tekijöistä. Hän on toinen AV-alan Ekosetti -ympäristöoppaan kirjoittajista ja tehnyt aiheesta kaksi opinnäytetyötä: Kohti vihreämpää tuotantoa (Hartikainen & Puolanne 2012) ja Ekologisuus kameran edessä (Puolanne 2020). Käytännön kokemusta AV-alalla toimimisesta hänellä on 2010 vuodesta eteenpäin. Nykyisin Puolanne työskentelee APFilla kestävän kehityksen hankepäällikkönä ja on vetäjänä Suomen Albert-pilottihankkeessa. Hän tarjoaa tuotantoyhtiöille koulutuksia ja toimii tukihenkilönä hiilijalanjälkilaskurin käyttöönotossa.

”Lahjat esiin!” -tuotannon tuottaja ja ohjaaja, Jyrki Laaksonen ja Rami Saarijärvi, tunnetaan parhaiten Pikku Kakkosen ruutukasvoina. Laaksonen on jo vuosien ajan toiminut Yle Lasten ja Nuorten toimituksen tuottajana. Hänellä on kokemusta eri muotoisten lapsille ja nuorille suunnattujen sisältöjen tuottamisesta. Saarijärvi puolestaan on toiminut Yle Lasten toimituksen toimittajana ja ohjaajana. Viime vuosien aikana Saarijärvi on ohjannut useita lapsille suunnattuja draamasarjoja. Sekä Saarijärvi että Laaksonen ovat toimineet alalla 1990-luvun puolivälistä eteenpäin.

”Lahjat esiin!” -tuotannon apulaisohjaaja Mia Siiskonen on toiminut tuotantokoordinaattorina ja apulaisohjaajana useissa Ylen draamatuotannoissa lähtien 2000-luvun vaihteessa kuvatusta Hovimäki-sarjasta. ”Lahjat esiin!” -tuotannon tuotantokoordinaattori Laura Palovainio on työskennellyt freelancerina Suomen AV-kentällä yli kymmenen vuoden ajan. Hänellä on kokemusta niin erikokoisista kuin eri genrejen tuotannoista. Ylellä Palovainio on työskennellyt muutaman vuoden ajan.

Yle Design ja tuotanto -yksikön lavastamon toimintaa ohjaavat Helsingissä tuottaja Mika Levoranta ja Tampereella tuottaja, jaksosuunnittelija Saku Suksi. Heidän kauttaan kulkevat kaikki Ylen lavastamolle tulevat työtilaukset ja he miehittävät niihin sopivimmat tekijät lavastesuunnittelijoista lavasterakentajiin. He vastaavat myös lavastamon työtapojen kehityksestä.

Ympäristövastuullisuuden terminologia:

Haastateltavat kokivat, että olennaisimmat muutokset kohti ympäristövastuullisempaa AV-alaa on viimevuosien aikana otettu puheen ja tekniikan saroilla. Tärkein muutos viimeisen 10 vuoden ajalla on se, että alalle on muodostunut yhteinen kieli, jolla ympäristövastuullisuudesta voidaan puhua. Tähän on ratkaisevasti vaikuttanut Ekosetti-oppaan julkaisu vuonna 2019. (Puolanne 2022.) Ekosetti-opas oli yksi ensimmäisistä suomen kielellä julkaistuista AV-alan ympäristöoppaista, jossa AV-tuotannon tekemistä tarkastellaan konkreettisemmin sen eri osa-alueissa.

Tuotantotekniikka ja työtavat:

Tuotannossa käytettävä tekniikka ja sen vaatima energia vaikuttavat hiilijalanjälkeen. Nykyisin tekniikka on kehittynyt hyvin kevyeksi ja pääasiassa akku- tai sähkökäyttöiseksi. ”Lahjat esiin!” -tuotanto tehtiin hyvin kevyenä yksikameratuotantona. (Saarijärvi 2022.) Filmille kuvattaessa katselukopioiden saanti kesti muutaman viikon ja nykyisin katselu voidaan tehdä heti kuvatun oton jälkeen ja materiaali voidaan syöttää kaikkien katsottavaksi pilvipalveluihin (Siiskonen 2022).

Sähköinen työnkulku on jo olennainen osa tuotantoprosessia. Tieto jaetaan sähköpostitse tai Google Driven välityksellä ja kuvattu materiaalikin on sähköisessä muodossa. Kuitenkin täysin paperittomaan tuotantotapaan siirtyminen tuntuu epäluontevalta. (Siiskonen, 2022.) ”Lahjat esiin!” -tuotannossakin käytössä ollut draaman tekoon erikoistunut käsikirjoituksen purku- ja aikataulutustyökalu Dramatify on kätevä esituotanto- ja suunnitteluvaiheissa. Käsikirjoitukset ja tuotantopäivien aikataulut ovat kuitenkin edelleen pakollisia paperiprinttejä. (Palovainio 2022.)

Työkulttuurin muutos ja yrityksen arvot:

Kaikissa haastatteluissa esiin nousi selkeästi tarve muutokseen kohti ympäristövastuullisuutta. Muutoksella haastateltavat viittasivat muutokseen toimintatavoissa, työkulttuurissa ja asenteissa ympäristövastuullisuutta kohtaan. Mitä helpommaksi muutos tehdään, sitä motivoivampaa se on. Positiivinen joukkovoima kantaa vastustajien yli tässäkin asiassa. Vastuullisuus- ja kestävyysteemat koetaan hyvin henkilökohtaisiksi ja siksi esimerkiksi kasvisruokailu herättää ihmisissä voimakkaita tunteita (Puolanne 2022). Muutos lähtee rakenteista ja vaatii pitkäjänteisyyttä. Jotta ympäristöteoilla todella olisi merkitystä, jokaisen osaston on pidettävä sitä tärkeänä arvonaan, vain silloin voimme muuttua yhdessä. Sama pätee tilaajien ja rahoittajien arvoihin. (Palovainio 2022.)

Muutoksen keskellä on tärkeä muistaa valita taistelunsa. Kannattaa miettiä tarkkaan mitkä ovat ne tuotannon todelliset ympäristöön vaikuttavat tekijät, ja mitkä taas vievät turhaan arvokasta aikaa tuottamatta todellisuudessa minkäänlaista impaktia ympäristötoimina. Tässä piilee todellinen vaara viherpesuun, takerrutaan liiaksi yhteen tekijään ja hehkutetaan sitä. Esimerkiksi muovipullot ja kertakäyttömukit kierrätetään oikein lajiteltuina EU:n alueella niin tehokkaasti, että ne ovat pieniä saastuttajia verrattuna, vaikka logistisiin päästöihin tai aggregaattien käyttöön.

Kyse ei ole hankalista asioista, sillä pienilläkin muutoksilla voidaan luonnon lisäksi säästää myös rahaa. (Puolanne 2022.) Keskusteltaessa ympäristöteoista päädytään lähes aina keskustelemaan cateringista ja erilaisista kestopulloista tai mukeista. Ne eivät tee autuaaksi vaan tuntuvat helposti viherpesulta. Tuntuu että

meillä jokaisella on jo kaapit täynnä erilaisia kestopulloja ja -mukeja. (Saarijärvi & Laaksonen 2022.)

Ympäristövastuulliset vaihtoehdot:

Ympäristövastuullisuuden valintoja tehtäessä kannattaa pohtia mitkä valinnat tulevat valmiiksi ylempää annettuina tuottajan tekeminä päätöksinä ja mitkä ovat asioita, jotka kannattaa keskustella koko tiimin kesken. Esimerkiksi cateringiin voidaan valita kasvisruoka ilman että siitä neuvotellaan koko tiimin kanssa. (Puolanne 2022.) Tuotantotiimin ruokailuja kannattaa miettiä myös logistisesta näkökulmasta. Kuvauspaikalle toimitettu ruoka on usein ympäristöystävällisempi valinta kuin se että jokainen tiimiläinen lähtee tahollaan etsimään sopivaa ruoka paikkaa. Tämä mahdollistaa myös sen, että ruuan toimittajaksi valitaan esimerkiksi hävikkiruokaan erikoistunut tekijä. (Palovainio 2022.)

Tien raivaajia tarvitaan aina, mutta pysyvä toimintakulttuurin muutos vaatii jokaisen yksilön toimintaa (Saarijärvi 2022). Olisi tärkeää, että työkuultuuria lähdetäisiin muuttamaan yhdessä läpi eri osastojen, tällöin esimerkiksi kuvaaja, valaisija ja lavastussuunnittelija pystyisivät tukemaan toistensa ympäristövastuullisempaa suunnittelua. (Suksi 2022.) Tämä on tärkeää esimerkiksi juuri lavastesuunnittelijan työn kannalta sillä lavaste yleensä vastaa tuotannon taiteellisen ryhmän tarpeisiin (Levoranta 2022).

Resurssointi (raha ja aika) ja vastuu:

Moni haastateltavista koki, että ympäristövastuullisuuden toteuttamiseen tarvitaan lisää resursseja. Esimerkiksi ekokoordinaattorin työtä ei voi lisätä tuotantokoordinaattorille tai apulaisohjaajalle, vaan työtä tekemään on saatava oma henkilö (Siiskonen 2022). Ekokoordinaattorilla tarkoitetaan tässä henkilöä, joka vastaa tuotannon ympäristövastuullisuudesta. Hän auttaa tuotannon ympäristövastuullisuustavoitteiden luonnissa ja toimii tuotannon tukena ympäristövastuullisissa valinnoissa, jotta asetetut tavoitteet voitaisiin saavuttaa.

Tuotannon ympäristövastuullisuuteen vaikuttaa myös ratkaisevasti se, miten paljon sille annetaan tuotannossa painoarvoa. Ovatko ympäristöteot irralliselta tuntuvia yksittäisiä asioita vai annetaanko niiden olennaisesti vaikuttaa esimerkiksi tuotantoresursseihin ja lokaatioihin? (Saarijärvi 2022.)

Ympäristövastuullinen sisältö:

Käsikirjoituksen sisältö ja arvot välittyvät myös työryhmän toimintaan ja asenteisiin. Jos tarinassa on painotettu ympäristöarvoja, tuntuisi hyvin ristiriitaiselta, että tuotanto ei niitä noudattaisi. Sisältö omalla tavallaan sitouttaa myös tiimin toimimaan sen kanssa linjassa, tällä tavoin tuotettava sisältö ohjaa tuotannon arvo-pohjan muodostumista. (Palovainio, 2022.) Tarinan kulkuvälineitä on suhteellisen helppo muuttaa ympäristöystävällisemmiksi, draamassa tarvitaan erilaisia perheitä. Äänenjälkikäsittelyssä voidaan tehdä vaikka Kleinbussista sähköauto. Kuitenkin irrallisten ympäristötekojen istutus tarinaan tuntuu vaikealta ja melko turhalta, jos tarina ei käsittele aihetta syvällisemmin. (Saarijärvi 2022.)

Tuotantotyön kiireisyys ja tehokkuuden maksimointi:

Tuotannon aikataulutusta laadittaessa tiedossa on tuotannon käytössä olevat resurssit ja niitä halutaan lähtökohtaisesti käyttää mahdollisimman tehokkaasti. Käsikirjoitus kannattaa ottaa tässä kohdassa kriittisen linssin alle ja pohtia mitä kohtauksilla halutaan viestittää ja millaisia resursseja viestin välittämiseen todella tarvitaan? Tiimi on olennaista pitää mukana läpi aikataulutusprosessin, näin jokainen pääsee kertomaan omat tarpeensa kullekin kuvauspäivälle. Tehokkuus ja talous edellä tehty aikataulu on yleensä myös ympäristövastuullinen. Vältetään turhia siirtymiä ja matkustusta, kuvataan saman lokaation kuvaukset yhdellä kertaa ja minimoidaan paikalla olevan henkilökunnan määrä niin kameran edessä kuin sen takana. Kuvaussuunnittelu on tässä olennaisesti mukana, sen avulla voidaan huijata näyttelijät samaan kohtaukseen, vaikka he eivät kuvauspäivinä olisikaan olleet paikalla yhtä aikaa. (Siiskonen 2022.)

Lavastemateriaalit/-jätteet ja niiden uudelleen käyttö/kierrätys:

”Lahjat esiin!” -tuotannossa ei lavastettu kuin hyvin pieniä osuuksia, suurin osa kuvauksista tehtiin lokaatioissa. Lavasteet rakennetaan kestävästi tuotannon ajan ja näyttämään hyvältä kamerassa. Näin ollen ne eivät ole kovin pitkäkestoisia ja niitä joudutaan usein korjailemaan pidemmissä tuotannoissa. Kiireellä tehtäessä haetaan usein helppoja ratkaisuja miettimättä sen enempää niiden ympäristövai- kutuksia. (Levoranta 2022.) Lavaste-elementtien lahjoitus esimerkiksi lasten

leikkialueille on turvallisuusmääräysten vuoksi mahdotonta. Elementit eivät kestä niin kovaa kulutusta. (Laaksonen 2022).

Olisi hienoa, jos ympäristövastuullisuus ohjaisi lavasteiden tekotapaa, jolloin niiden uusiokäyttöä voitaisiin tehostaa (Levoranta 2022). Uskon että lavastussuunnittelijoilla voisi olla kiinnostusta ympäristöystävällisemmistä vaihtoehdoista tehdessään materiaalivalintoja. Suunnittelijan näkökulma on usein se, että ”Tehdään mitä tilataan”. (Suksi 2022.) Jos lavastemateriaalien hiilijalanjäljistä olisi enemmän tietoa, voitaisiin materiaalivalintoja ohjata jo ennakkosuunnittelussa ympäristöystävällisempään suuntaan esimerkiksi muovipleksittömään lavastukseen (Laaksonen 2022).

Albert-hiilijalanjälkilaskuri osoittautui olympialaisten pilottihankkeessa haastavaksi lavastemateriaalien suhteen. Laskuriin pystyi syöttämään osan materiaaleista (esimerkiksi messumatot) vain painomääräisesti eikä nelioinä, joten materiaalien ominaispainoissa oli melkoinen selvittämistyö. (Levoranta 2022.)

Polystyreenipleksiä on käytetty jo jonkin aikaa lähes kaikissa Ylen studiotuotannoissa. Se on sekä muovimateriaaliltaan että käyttöältään hyvin ongelmallinen. Se naarmuuntuu käytössä ja usein vain muutamia paloja siitä voidaan uusiokäyttää seuraaviin lavasteisiin, mutta suurin osa menee roskeen ensimmäisen käyttökerran jälkeen. (Levoranta & Suksi 2022.) Ylellä ei ole isoja varastointitiloja, joten tuotannon päätyttyä lavasteiden hävittäminen on usein ainoa vaihtoehto (Suksi 2022).

Virtuaaliset lavasteet ja tehosteet mahdollistavat osittain ympäristövastuullisempaa tuotantoa (Siiskonen 2022). Enää ei ole välttämätöntä matkustaa paikan päälle tai odottaa sopivaa säätilaa, kun ne voidaan luoda live-lavasteina tai jälkikäteen tehosteina kuvan päälle. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että esimerkiksi kokonaan virtuaaliset lavasteet kuluttavat paljon sähköä. (Laaksonen 2022.) Konkreettisen lavasteen ja digilavasteen hiilijalanjälkiero ei ole vielä Ylellä laskettu. Olisi mielenkiintoista nähdä miten suuri se todellisuudessa on. (Levoranta 2022.)

Kokeilut ja työtapojen kehittäminen:

Suomi on sopivan kokoinen maa testata ympäristövastuullisuutta. Meillä tehdään paljon eri kokoisia tuotantoja ja nyt meidät on löydetty myös kansainvälisesti. Jos jokainen tuotantoyhtiö uskaltaisi lähteä kokeilemaan yhdellä tuotannolla ympäristö kestävämpiä tuotantotapoja ja tietoa näistä kokeiluista jaettaisiin alalla avoimesti, saataisiin tehokkaimmin kehitettyä uusia toimintatapoja sekä kerättyä benchmark-dataa suomalaisista tuotannoista. (Puolanne 2022.)

Myös tilaaja ja rahoittajapuolella ympäristövastuullisuutta on alettu huomioida viime vuosina. Ohjelmien tilaajat (MTV, Sanoma, Yle) ja rahoittajat (SES, AVEK) ovat alkaneet vaatimaan tuotannoilta ympäristövastuullisia tekoja. (Puolanne 2022.)

Aluksi selvitystyö vie aikaa ja sellaista aikaa ei ole freelancer-kentällä tarjolla. Freelancer-työntekijät tulevat mukaan tuotantoon usein vasta siinä vaiheessa, kun tuotanto on jo käynnissä ja linjaukset tuotannon ympäristöasioista on jo tehty. Ylellä olosuhteet ovat optimaaliset tällaisen selvitystyön ja työtapojen testauksen tekoon. Meillä tehdään monimuotoisesti erilaisia genrejä ja niiden parissa työskentelee vakituisesti yhtiöön palkattuja tekijöitä. (Palovainio 2022.)

5 OPINNÄYTETYÖN LOPPUTUOTOKSET

Opinnäytetyön lopputuotoksena toteutettiin Ylelle Ympäristövastuullisen tuotannon checklist ja Vastuullisen tuotannon aikajana. Projekti toteutettiin osana Ylen oppilaitosyhteistyötä Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK) Media-alan koulutuksen kanssa. Projektissa oli mukana opinnäytetyön tekijän lisäksi kolme opiskelijaa (myöhemmin heihin viitataan opiskelijoina), jotka osallistuivat Ympäristövastuullisen tuotannon checklistin tekoon, haastatteluihin ja ”Lahjat esiin!” -tuotannosta tehtyyn havainnointiin. Ylen puolelta mukana olivat projektin tuottaja Sari Sirkkiä sekä ”Lahjat esiin!” -tuotannon apulaistuottaja Mia Siiskonen. Opinnäytteen kirjoittaja toimi tuotannossa kaksoisroolissa: Ylen puolella tuotantopäällikkönä ja TAMKin puolella opinnäytettä tekevänä opiskelijana.

5.1 Ympäristövastuullisen tuotannon checklist

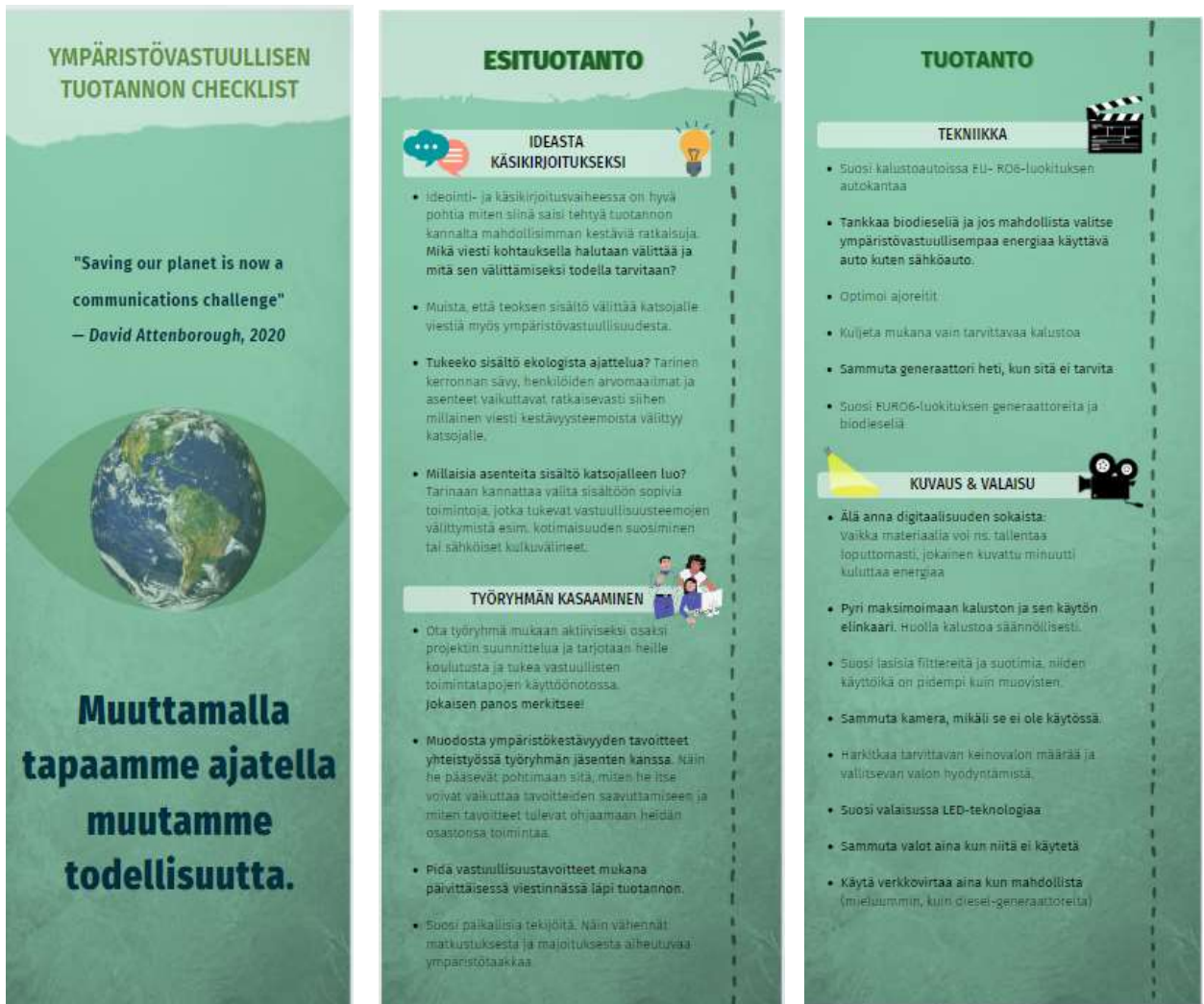
Alkuperäisen Yleltä tulleen toimeksiannon perusteella oli tarkoitus rakentaa tv-tuotantoihin soveltuva, yleispätevä prosessikuvaus tuotannon eri vaiheista ja lähteä sitä kautta etsimään niistä löytyviä ympäristövastuullisuuden vaikuttavia kohtia. ”Lahjat esiin!” -tuotanto purettiin aluksi tuotantovarausten perusteella taulukkopohjaiseen aikajanaan (LIITE 4), jonka tarkoituksena oli havainnollistaa opiskelijoille tuotannon eri vaiheita sekä sitä, miten ne työllistävät eri tekijöitä.

Tämän taulukon pohjalta tuotanto jaettiin osiin: esituotanto, tuotanto ja jälkituotanto. Opiskelijat saivat tehtäväkseen pohtia, millaisia eri asioita tuotannon eri vaiheissa tulee huomioida ympäristövastuullisuuden näkökulmasta. Näiden pohdintojen perusteella lähdettiin kokoamaan Ympäristövastuullisen tuotannon checklistiä. (KUVA 8) Tässä työvaiheessa opiskelijoiden mukana olosta oli todella paljon apua. Heidän kanssaan työryhmänä toimiminen toi uusia ajatuksia aikajanan sisältöön ja toteutukseen. Kaaviomaisesta taulukkopohjasta luovuttiin ja päädyttiin toteuttamaan aikajana kännykällä luettavaan, pystysuuntaiseen, muotoon.

Aikajana jaettiin tuotannon eri osien lisäksi niistä löytyviin työvaiheisiin seuraavasti: Esituotannon alta löytyvät: Ideasta käsikirjoitukseksi, Työryhmän

kasaaminen, Casting, Aikataulut, Rahoitus & budjetti, Toimistotyö & printit, Majoitus, Lokaatiot ja Logistiikka. Tuotannon alta löytyvät: Tekniikka, Kuvaus & valaisu, Ääni, Lavastus & rekvisiitta, Catering ja Puvustus & Naamiointi. Jälkituotannon alta löytyvät: Työtilat, Materiaalinhallinta & leikkaaminen, Mitä ottaa huomioon ennen kuvauksia? ja Levitys & markkinointi. Tietopohjana aikajanelle käytettiin ekologisesti kestävämmän audiovisuaalisen tuotannon Ekosetti-opasta, josta poimittiin kuhunkin osa-alueeseen liittyviä ohjeita ja vinkkejä mahdollisimman helposti lähestyttävään muotoon.

Checklististä muotoutui projektin edetessä työkalu, jonka tarkoituksena on mahduttaa jokaisen yleläisen taskuun heidän mobiililaitteidensa välityksellä. Se julkaistaan pystymuotoisena, puhelimen näytölle optimoituna PFD-tiedostona, jonka jokainen työntekijä voi ladata puhelimelleen luettavaksi. Tieto pidettiin lyhyenä ja ytimekkäänä, jotta listan lukemiseen ei kuluisi liikaa aikaa ja kynnys siihen perehtymiseen olisi mahdollisimman pieni. Lista tullaan julkaisemaan Ylellä yhtiön sisäisesti vuoden 2022 syksyllä ja siihen tullaan sitä ennen tekemään vielä kehitystä. Esimerkiksi listan luettavuutta tullaan parantamaan.

KUVA 8: Ympäristövastuullisen tuotannon checklist toteutettuna kännykälle optimoidussa muodossa. (Helenius 2022)

5.2 Vastuullisen tuotannon aikajana

Checklistin ensimmäisen version jälkeen Sari Sirkkiälle syntyi ajatus vastuullisen tuotannon aikajanasta, joka toimisi tuottajien työkaluna ja voitaisiin yhdistää Ylellä työn alla oleviin yhtiön sisäisiin tuottaja koulutuksiin. Checklist toimisi aikajanana pohjana. Sitä muokattaisiin kuitenkin laajemmin vastuullisuutta käsitteleväksi niin että siinä huomioitaisiin myös taloudellinen ja sosiaalinen vastuullisuus. Lisäksi aikajanasta toivottiin tukityökalua Albert-hiilijalanjälkilaskurin käyttöön. (KUVA 9) Tässä kohdassa projektiin liittyi mukaan Ylen vastuullisen toiminnan päällikkö Irene Tommiska-Jarva, jonka kanssa kävimme tarkempia

keskusteluja siitä, millaista vastuullisuussisältöä janelle laitettaisiin, jotta se tukisi tulevia koulutuksia mahdollisimman tehokkaasti.

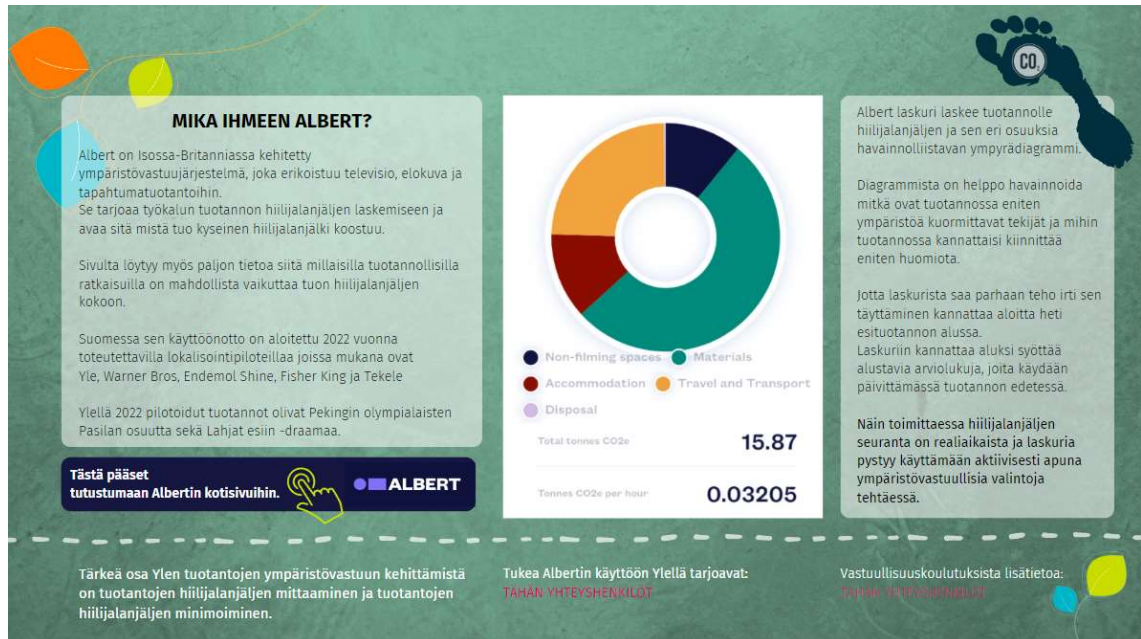

KUVA 9 Aikajanan ensimmäisiltä sivuilta löytyy perustietoja Ylen Vastuullisuustavoitteista, siitä miksi aikajana työkalu luotu ja miten sitä käytetään. (Helenius 2022)

Aikajanan jaottelu esituotannon, tuotannon ja jälkituotannon, sekä niiden osa-alueiden osalta säilytettiin checklistin mukaisena. Se antoi selkeän rakenteen ja tukee ajatusta siitä, että nämä kaksi tuotosta ovat liitoksissa toisiinsa. Ylellä keväällä 2022 julkaistuista Vastuullisuustavoitteista on nostettu esiin yhtiötasoisia linjauksia, jotka tukevat aikajanan sisältöjä ja perustelevat sitä miksi jokaisen tuotannon tulisi ottaa ympäristövastuullisuus huomioon. Tutkiessani Ylen intranetistä löytyviä vastuullisuutta käsitteleviä materiaaleja minulle konkretisoitui se, miten monesta eri näkökulmasta vastuullisuus käsitettä oltiin yhtiössä jo aiemmin tarkasteltu.

Vastuullisuutta käsitteleviä sisältöjä on löydettävissä usealta eri osastolta, niissä käsitellään asiaa kunkin osaston näkökulmasta. Yhtiöstä löytyy yksiköitä, joista tarjotaan apua sosiaaliseen ja taloudelliseen vastuuseen liittyvissä asioissa, kuten HR-yksikkö, Lakiasiat ja vastuullisuus -yksikkö ja työsuojelu. Ilmeni selvä tarve työkalulle, joka kokoaa yhtiön vastuullisuussisällöt yhteen ja tarjoaa niitä tuottajan tueksi oikeissa tuotannon vaiheissa.

KUVA 10: Aikajanalta löytyy tiivis infopaketti siitä, mikä Albert-hiilijalanjälkilaskuri on ja miten hiilijalanjäljen seuranta laskurilla tapahtuu. Tämän jälkeen aikajanalta löytyy laskurin osa-aluekohtaiset käyttövinkit violetilta pohjalta. (Helenius 2022.)

Ympäristövastuullisuutta sivuttiin hyvin vähän ja suoraan siihen liittyviä sisältöjä ei juurikaan löytynyt. Ylen Albert-pilottien ja tämän projektin ansiosta tähän puutteeseen herättiin yhtiötasoisesti ja syksystä 2022 eteenpäin tarjolla on tässä opinnäytteessä tuotettua sisältöä, että uusi tukitoiminta ympäristövastuullisuudelle Ylen tuotannoissa. Albert-hiilijalanjälki laskuri otetaan samalla käyttöön yhtiötasoisesti, kuitenkin niin että sen käyttö perustuu tuotantojen omaan halukkuuteen.

Aikajanan rakentamisen pohjana toimi ympäristövastuullisuuden näkökulma. Laajempaa näkökulmaa vastuullisuuteen lähdettiin lisäämään aikajanaan samalla ajatuksella kuin ympäristövastuullisuutta oli jo sille purettu: mitä asioita on tärkeä ottaa huomioon juuri kyseisessä vaiheessa tuotantoa. Tässä apuna käytettiin jo valmiina olevia vastuullisuussisältöjä sekä linkityksiä niihin. (KUVA 11) Lisäksi aikajanalta lisättiin tiedot siitä kehen voi ottaa tarvittaessa yhteyttä tuotannon eri vaiheissa liittyen esimerkiksi työsuojeluun, lakiasioihin tai työturvallisuuteen. Aikajanaan yhdistettiin myös ohjeet Albert-hiilijalanjälkilaskurin käytöstä tuotannon eri vaiheissa.

IDEASTA KÄSIKIRJOITUKSEKSI

- Ideointi- ja käsikirjoitusvaiheessa on hyvä pohtia miten siinä saisi tehtyä tuotannon kannatta mahdollisimman kestäviä ratkaisuja. Mikä viesti kohtauksella halutaan välittää ja mitä sen välittämiseksi todella tarvitaan?
- Muista, että teoksen sisältö välittää katsojalle viestiä myös ympäristövastuullisuudesta.
- Tukeeko sisältö ekologista ajattelua? Tarinan kerronnan sävy, henkilöiden arvomaailmat ja asenteet vaikuttavat ratkaisevasti siihen millainen viesti kestävyysteemoista välittyy katsojalle.
- Millaisia asenteita sisältö katsojalleen luo? Tarinaan kannattaa valita sisältöön sopivia toimintoja, jotka tukevat vastuullisuusteemojen välittymistä esim. kotimaisuuden suosiminen tai sähköiset kuluvälineet.

Toimintamme kulmakivenä on sisältöjen vastuullisuus.

Lisäämme sisällöillämme ymmärrystä maailmasta ja vahvistamme suomalaista yhteiskuntaa ja kulttuuria.

Edistämme monimuotoisuutta ja moniäänisyyttä sisällöissämme.

- Ylen vastuullisuustavoitteet 2022

Valitkaa tiimiin ekokoordinaattori, joka vastaa tuotannon ympäristövastuullisuustavoitteen täyttymisestä ja tiimin motivoinnista ekologisuteen.

Ekokoordinaattorille kannattaa heti aluksi hakea tunnukset Albertiin ja koulutus laskurin käyttöön.

Luokaa tuotannolle selkeät ympäristövastuullisuuden tavoitteet ja pohtikaa miten ympäristövastuullisuus näkyy kameran kummallakin puolella.

Tavoitteita asettaessa kannattaa käyttää apuna tuotannosta alustavilla arvoilla täytettyä Albert-hiilijalanjälkilaskuria.

Seuraavalta sivulta löytyvät ohjeet siihen miten pääset alkuun Albert -hiilijalanjälkilaskurin kanssa.

IDEASTA KÄSIKIRJOITUKSEKSI

Perusta tuotanto Albertiin.

Tuotantoa perustettaessa tarvitset sen perustiedot. Nimi, tuotantotapa ja tuotanto tyyppi sekä jaksojen määrän ja keston

Laskurin luoman diagrammin perusteella on helppo nähdä millä osa-alueilla tuotannossa on isoimmat vaikutukset hiilijalanjälkeen.

Sen avulla voi kätevästi myös kokeilla miten esim. sähköautojen käyttö tai lavastusmateriaalin vaihto vaikuttaa hiilijalanjäljen kokoon.

Ohjeistukset hiilijalanjälkilaskurin täyttöön löytyvät tältä aikajanelta.

Tarinaa ei tarvitse lähteä kirjoittamaan uudelleen, jotta siitä saataisiin vastuullisuutta käsittelevä tarina.

Kannattaa pohtia miten käsikirjoituksen luomaan maailmaan saadaan istutettua luontevasti näitä toimintoja ja tapatumia?

Teot voivat olla esim. vihreitä hetkiä, joissa tarinan henkilöiden arjen toiminta tukee ympäristövastuullisuuden teemoja. On hyvä huomata että tällaiset tilanteet kuuluvat kasvavana trendinä myös katsojien joka päiväviseen elämään.

Voisiko tarinan kehityksessä hyödyntää yhtiön ulkopuolisia ympäristöalan tekijöitä tai vaikka ympäristö aktivisteja? Miten herättää katsojien tunteet ja ajatukset taidokkaalla kerronnalla ilmastoasarnan sijaan?

"Of online consumers we survey, 3 of 5 said they're extremely or very interested in seeing shows and movies that touch on climate issues."

- Emma Stewart, Ph.D.
Netflix Sustainability Officer

HBOn hittisarja Successionissa Ewan Roy jättää lapsenlapsensa perinnöitä ja testamenttaa omaisuutensa Greenpeaceelle hieman surkuhupaisassa kohtauksessa.

Jakson ensi esityksen jälkeen yli 22 000 ihmistä oli etsinyt tietoa siitä miten he voisivat itse toimia samoin.

- EBU Sustainability Summit 2022.
What is the Content Pledge?
Carys Taylor from Albert

Albert-hiilijalanjälkilaskuri

Ylen Asiakkuustyökalupakki jossa on uusimmat tutkimukset ja työkalut
Ylen asiakkuuksista

KUVA 11: Esituotantovaiheen ”Ideasta käsikirjoitukseksi” -kohta on purettuna kahdelle sivulle. Eri aihealueita käsittelevät tekstit on erotettu toisistaan eri väreillä. Linkkisisältöjä symboloimaan on käytetty ”klikkaava sormi” -symbolia. (Helenius 2022.)

Ylen Mediapoliksien työntekijöille suoritetun Ympäristövastuullisuuskyselyssä sekä haastatteluissa esiin nousseet seikat sisällytettiin myös aikajanaan. Sekä kyselyssä että tekijöiden haastatteluissa esiin nousi selkeästi seuraavat osa-alueet ”Ympäristövastuullisuuden tavoitteiden asettaminen tuotannolle”, ”Logistiikka ja kuljetukset”, ”Lavastemateriaalien kierrätys ja uudelleen käyttö” ja ”Energian

kulutus ja sen mittaaminen”. Aikajanalla on kiinnitetty erityistä huomiota näitä alueita koskevilla osa-alueilla.

Aikajanasta uupuu vielä haastatteluissa esiin nousseet konkreettiset esimerkkitapaukset tuotannoista, joissa ympäristövastuulliset teot ovat onnistuneet. Tällä hetkellä janalla on Albertin-sivuilta nostettuja kansainvälisiä esimerkkejä onnistuneista ympäristöteoista (KUVA 11), mutta Anne Puolanne suositteli, että vaihtaisimme ne kotimaisiin esimerkkeihin. Näin ne ovat helpommin lähestyttäviä, skaalautuvat helpommin Ylen tuotantoihin ja samalla jaamme tietoutta siitä, että myös kotimaassa ympäristövastuullisuus on yksi media-alan arvoista. Tämä muutos tullaan tekemään vielä ennen aikajanan julkaisua.

Ylellä ei ole vielä mitattua dataa tuotantojen ympäristövaikutuksista, joten tuotantojen ympäristötavoitteiden asettaminen pohjaa tällä hetkellä vahvasti yleisiin ohjeistuksiin sekä muualla aiemmin tehtyihin esimerkki toimiin. Ilman mitattua dataa tavoitteiden pohjalla, on vaikea mahdotonta asettaa numeraalisia tai mittauksiin pohjautuvia tavoitteita esimerkiksi energiakulutuksen vähentämisestä tai lavastemateriaalien hiilijalanjäljestä.

Molemmissa toteutetuissa työkaluissa olennaista on niiden päivittäminen. Työkalut otetaan vielä ennen julkaisua projektiryhmän tarkempaan tarkasteluun, ne päivitetään vastaamaan ajantasaisia tietoja ja julkaisun jälkeen niitä päivitetään säännöllisesti. Julkaisu tapahtuu vaakamuotoisena A4-kokoisena PDF-tiedostona, joka toimii laitetyypistä riippumatta ja on ladattavissa luettavaksi tekijöiden omille laitteille. Vastuullisen tuotannon aikajana on suunniteltu käytettäväksi tietokoneella tai tabletilla, sitä ei ole optimoitu puhelimelle. Tiedoston sisältämien linkitysten vuoksi sen käyttö on optimaalisinta tietokoneella, jolla myös Ylen intranetin (Yle+) käyttäminen onnistuu helpoimmin.

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kotimaan AV-ala alkaa vihdoinkin olemaan valmis tekemään siirtymän ympäristövastuullisempiin tuotantotapoihin ja toimintakulttuuriin. Voidaan todeta, että Ekosetti-ympäristöopas loi meille kielen, jolla puhua ympäristövastuullisuudesta, ja nyt APFIn luotsaama hanke on tuonut meille työkalut, jolla seurata sitä. Albert-järjestelmä on nyt pilotoitu ja virallisesti käyttöön otettu Suomessa. Tällä hetkellä se on ilmainen koko kotimaan AV-alan tekijöille.

Albertin ilmainen käyttö halutaan mahdollistaa laskurin käyttöönottoa tukevan hankkeen ympärille kootun konsortion rahoituksella. Alan elinvoimaa rahoituksella tukevat tahot ovat luoneet omia ympäristövastuullisuuteen tähtääviä hankkeita ja asettaneet selkeästi rahoituksen ehdoksi ympäristövastuulliset teot rahoitettavissa tuotannoissa. Tällainen alan isojen toimijoiden liikehdintä rohkaisee pienempiäkin toimijoita liittymään mukaan ympäristötekoihin.

Yle on Suomen yleisradioyhtiönä verovaroin rahoitettava julkisen palvelun yhtiö, joka toimii alamme merkittävänä työnantajana ja on Yle-laissa velvoitettu huolehtimaan alamme elinvoimaisuudesta. Ympäristövastuullisuuden voidaan katsoa kuuluvan osaksi tuota elinvoimaisuutta. Muutosta ympäristövastuullisuuden suuntaan odottavat niin tekijät kuin yleisötkin. Tämän lisäksi yhtiön on ryhdyttävä toimiin, mikäli se haluaa päästä tänä vuonna julkaistuissa Vastuullisuustavoitteissa asetettuihin tavoitteisiin. Ylen työllistää vakituisesti noin 3000 henkilöä. Eli yhtiö toimii tästä vuodesta eteenpäin EU:n kestävän rahoituksen luokitusjärjestelmän (taksonomian) alaisena ja on sen vuoksi raportointivelvollinen omista vastuullisuustoimistaan EU:lle.

Kuten tästä opinnäytteestä selviää, Ylellä on tehty ympäristötekoja jo vuodesta 2009 lähtien. Taksonomia edellyttämä vastuullisuusraportointi asettaa kuitenkin uudenlaiset tarpeet ympäristövastuullisuuden mittaamiselle yhtiössä. Tämä tarve ja Albert-pilotointihanke ovat vauhdittaneet yhtiön ympäristötoimia vuonna 2022. Yhtiö on tehnyt vastuullisuuslinjauksia niin yhtiön sisäisesti kuin yhteistyökumppaneilleenkin. Yle Urheilu ja tapahtumat yksikkö on asettanut ympäristövastuullisemmat tuotantotavat yhdeksi vuoden 2023 tavoitteistaan. Syksyllä 2022

yhtiössä käynnistyvät ympäristövastuullisuuskoulutukset, joissa tarjotaan apua myös Albert -hiilijalanjälkilaskurin käyttöön. Myös muut tukitoimet, kuten tässä opinnäytetyössä tehdyt työkalut, otetaan käyttöön syksyllä 2022.

Yle on nyt toista kertaa tekemässä tällaista ympäristövastuullisuusprojektsia, jonka tavoitteena on siirtää työntekijöiden ajattelu ja toiminta ympäristöystävällisemmäksi. Kuten tässä työssä tehdyn taustoituksen perusteella voidaan todeta, vuonna 2014 yhtiö olisi ollut Suomen mittakaavalla ympäristövastuullisuuden edelläkävijä. Tuolloin hanke kuitenkin kaatui resurssien ja ajan puutteeseen, jolloin ympäristötoimien jalkauttaminen yhtiön tuotantotyöhön ei ollut mahdollista.

Opinnäytteeseen kerätyssä materiaalissa on havaittavissa yhtiön sisäisten asenteiden muuttuneen. Sekä kyselyyn vastanneet että haastatteluihin osallistuneet kaipaavat kuitenkin lisää resursseja ja pääomaa ympäristövastuullisuuden toteuttamiseen. Kuten Saarijärvi totesi haastattelussaan: ”Ympäristövalinnat tuntuivat päälle liimatuilta ja irrallisilta kun niille ei annettu riittävästi painoarvoa.”

Vuonna 2022 kukaan ei voi enää kääntää selkäänsä ympäristövastuullisuudelle. Kun energiasta käytävä sota ja talvella edessä olevat globaalit energiansäästötalkoot värittävät päivittäin uutisointia, on jokaisen pysähdyttävä pohtimaan sitä, millaisilla teoilla on oikeasti merkitystä tulevaisuutemme maailman kannalta. Viimeistään nyt on aika jättää ikuisesti alamme ympäristövastuullisuustekoja leimaava kertakäyttömukikeskustelu historiaan.

Ohjeistukset printtaamisen ja kertakäyttömukien käytön minimoimiseen löytyvät Ylellä vuodesta 2009 asti käytössä olleesta WWFn Green Office -ohjeistuksesta. Ohjeistuksesta löytyy myös paljon muita toimistotyöskentelyyn soveltuvia ympäristövastuullisuusohjeita, mutta ne ovat jostain syystä jääneet näiden paperituotteiden vähentämiseen kehottavien ohjeistuksien alle. Tässä ilmentyy hyvin se, miten ratkaisevassa osassa viestintä on ympäristöasenteiden luomisessa. Yhtiö on vuosien varrella tehnyt onnistuneita ympäristötekoja, kuten yhtiön CO₂-päästöjen vähentäminen tai vihreän sähkön käyttö Pasilan toimitiloissa. Näiden tekojen sijaan työntekijöille on jäänyt mieleen kertakäyttömukit.

Tähän opinnäytteeseen tehdyn tutkimuksen materiaaleista on havaittavissa turhautuminen toistuvaan kertakäyttömukeista muistutteluun. Tämä aiheuttaa osassa vastaajissa jopa jonkinasteista hilpeyttä. Osa vastaajista kokee, että yhtiön ympäristötoimet ovat toistaiseksi olleet riittämättömiä ja kaipaavat jotain suurempaa yhtiötasoista korjausliikettä.

Isoimmat ympäristötekijöiden tilastointiin liittyvät ongelmakohdat löytyvät Ylen Mediapoliksen toimipisteeltä. Ylen Pasilan ja Mediapoliksen toimipisteiden päästöjen mittauksilla on merkittäviä eroja. Ylen toimitilojen sähkönkulutusta ei tällä hetkellä pystytä mittaamaan Mediapoliksella. Vasta tähän opinnäytteeseen tehdyssä selvitystyössä selvisi, mistä energianlähteistä Mediapoliksen toimipisteen sähkö tulee. Myös lajiteltavien jätejakeiden määrässä on selkeitä puutteita ja esimerkiksi muovijätettä ei ole mahdollisuutta lajitella erikseen. Nämä ongelmat johtuvat siitä, että Yle on vuokralaisena Mediapoliksen tiloissa ja kaikki edellä mainittu riippuu vuokranantajan toiminnasta. Saman vuokranantajan alaisuudessa Mediapoliksella toimii opinnäytteessä mukana oleva Tampereen ammattikorkeakoulu. Tällaiset puutteet aiheuttavat jatkuvan vinouman yhtiöstä kerättävässä ympäristödatassa.

Opinnäytteessä tutkittiin Ylen ympäristövastuullisuuden lisäksi Albert -hiilijalanjälkilaskurin soveltuvuutta Ylen tuotantoympäristöön. Albert -laskurin käyttöönotto vaatii aluksi perusteellisempaa selvittelytyötä. Aikaa kuluu niin laskurin käytön opetteluun kuin siihen syötettävien arvojen selvittämiseen. Laskuri ei ole vielä optimoitu Suomen oloihin, joten sieltä puuttuvat jo aiemmin tässä opinnäytteessä mainitut benchmark -arvot, jotka nopeuttaisivat laskurin käyttöä tuotannoissa. Lisäksi osa materiaaleista ilmoitetaan Suomen oloihin poikkeuksellisina arvoina, joka vaatii käytännössä esimerkiksi lavasteissa käytetyn messumaton punnitsemista.

Näistä tekijöistä huolimatta voidaan todeta, että hiilijalanjälkilaskuri soveltuu hyvin Ylen tuotantoihin. Se on hyvä työkalu havainnollistamaan sitä, millaisista tekijöistä tuotantojen hiilijalanjäljet todella koostuvat ja millaisilla ratkaisuilla tuotantovoi hiilijalanjälkeään pienentää. Yle on yhtiönä organisaatorakenteeltaan ja tuotantojen monipuolisuudeltaan optimaalinen datankeruu- ja testiympäristö

tuotantojen ympäristövastuullisten valintojen kartoittamiselle. Piloteissa oli havaittavissa se, että Ylellä on töissä laajalta kentältä eri alojen ammattilaisia, joiden yhteistyöllä laskurin vaatimat arvot saadaan selvitettyä. Tästä huolimatta yhtiö ei ole vielä valmis laskurin laajempaan käyttöön.

Tällä hetkellä Ylellä ei ole yhtiötasoista linjausta siitä, että Albert-tulisi jossain vaiheessa koko yhtiön tuotannoissa käyttöön. Albert-pilotoinnin ja tämän opinnäytteen tiimoilta olemme käyneet Ylen sisällä keskusteluja siitä, mitkä tulevat olemaan seuraavia toimia Albertin-käyttöön otossa. Tällä hetkellä halukkaat tuotannot voivat käyttää Albertia oman hiilijalanjälkensä laskemiseen. Jatkon kannalta olisi olennaista, että laskuria käytettäisiin ensi vuonna useammassa eri genren tuotannossa Ylellä. Näin yhtiötason datankeruu ja benchmark-arvojen kartoitus saataisiin alkuun. Tuotantojen ei välttämättä tarvitse sitoutua ympäristövuorokauden tuottamisiin tuotantotapoihin, tärkeää on saada testattua laskuria laajemmin Ylen tuotantokentällä ja havainnoida sen käytöstä seuraavia asioita.

Albert-pilottien innoittamina Yle Lavastamon kanssa tullaan kokeilemaan taulukkopohjaisen työkalun, jolla he pystyvät laskemaan lavasteiden hiilijalanjälkiä ilman Albertin-laskuria. Yhtiön tuotannoista tarvitaan tällaista dataa, jotta voidaan olla perillä tuotantojen tämänhetkisestä hiilijalanjäljen koosta ja siitä mistä ne koostuvat. Tällaisen datan avulla on mahdollista asettaa realistisia ympäristövuorokauden tavoitteita tulevaisuudelle. Näillä toimilla vähennetään myös ratkaisevasti laskurin käytöstä aiheutuvaa tuotantokohtaista selvittelytyötä, jolloin tuotantoresursseja ei kulu aina samojen asioiden selvittelyyn.

Albert on kuitenkin vain yksi sertifikaatti muiden joukossa. On olennaista muistaa, että tällaiset sertifikaatit eivät takaa yhtiön ympäristövuorokauden vastuullisuutta. Maailmassa on tällä hetkellä satoja erilaisia ympäristömerkkejä ja vihreitä sertifikaatteja, joiden lisäksi on tarjolla erilaisia konsultointitoimistojen tekemiä vastuullisuusraportteja. Mikään merkki tai sertifikaatti ei korvaa käytännön työtä, joka on tehtävä työkalun muuttamiseksi.

Albertiin tulisikin suhtautua tukityökaluna ja laskurina, jonka avulla käytännössä tehdyt ympäristövuorokauden vastuullisuus valinnat ja työkalun muutos tehdään näkyväksi.

Albertissa hyvää on se, että se ei tyypillisten ympäristömerkkien tapaan keskity vain menneiden tekojen raportoimiseen. Albert tarjoaa tuotannoille Carbon Action Plan -työkalun, jossa tuotannolle annetaan tavoitteet päästöjen vähentämiseksi. Tuotanto saa sertifiointin vain silloin kun nuo tavoitteet on saavutettu eli kun suunnitelmista on siirrytty konkreettisiin tekoihin.

Koulutus on olennainen osa ajantasaisen tiedon levitystä sekä väärin luulojen oikaisua. Niin haastatteluissa kuin kyselyissäkin oli havaittavissa tietynlaista luottoa maalaisjärkeen ja siihen, että esimerkiksi tuotannon budjetti ja aikataulut ohjaavat automaattisesti ympäristövastuullisuuksiin. Hyvä esimerkki tästä on sähköiseen työnkulkuun siirtyminen ja tunne sen ekologisuudesta. Jokainen kuvattu minuutti aiheuttaa sähkönkulutusta niin kuvauspaikalla kuin materiaalin siirrossa ja jälkitöissäkin.

Tässä opinnäytteessä kehitetyt tukityökalut on tarkoitettu aluksi syksyllä 2022 starttaavien Ylen sisäisten koulutusten materiaaliksi, mutta jatkotoimista on jo avattu keskusteluja. APFIn kanssa keskustellaan mahdollisista laajemmin AV-alalle suunnatuista ympäristövastuullisuuskoulutuksista, joita Yle voisi oman Intopintoalustansa kautta tarjota. Vastaavanlaista yhteistyötä tulisi tehdä myös Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa, jotta alalle tulevat uudet tekijät olisivat jo valmiiksi tietoisia ympäristövastuullisista toimintatavoista. Yle on jo nyt mukana TAMKIn televisiotuotannon opetuksessa.

Sustainability Summitissa pidetyssä sisältöpaneelissa keskusteltiin ympäristövastuullisten sisältöjen vaikutuksista yleisöihin. Tässä yhteydessä mainittiin isojen mediayhtiöiden vastuu viestin välittäjinä, uutisoijina ja informoijina. Media-ala on saanut aikaan yhteiskunnallisia asennemuutoksia tuomalla esiin yhteiskuntamme epäkohtia ja tarjoamalla niihin ratkaisuja. (esim. tasa-arvoasiat, sukupuoli-identiteetit ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet). Tästä syystä ympäristövastuullisuus tulisi näkyä myös Ylen sisällöissä. Sisältöä koskevat koulutukset tulisi suunnata paitsi yhtiömme sisälle myös laajemmin freelancer kentällä toimiville toimittajille, ohjaajille ja tuottajille. Tämä siksi koska Yle työllistää heitä niin suoraan kuin välillisesti erilaisten sisältötilausten kautta. Mallia näihin koulutuksiin kannattaa hakea maailmalta. Esimerkiksi BBCllä oli pidetty käsikirjoittajille

työpaja, jossa paikalle oli kutsuttu ympäristöaktivisteja ja tieteen tekijöitä antamaan erilaisia näkökantoja ympäristöasioihin.

Haastatteluissa tuotannon tekijöiltä nousi esiin samankaltainen tarve kuin mitä BBC oli huomannut omissa katsojatutkimuksissaan: Halukkuutta ympäristö vastuullisiin valintoihin on, mutta niistä kaivataan käytännön esimerkkejä ja onnistumisen tarinoita. Vastaajat selvästi kokevat, että tällaiset esimerkit rohkaisevat tekemään vastaavia korjausliikkeitä heidän omassa toiminnassaan.

Kaikki edellä mainittu työ vaatii kuitenkin resursseja ja aikaa. Yhtiön johto ja tuotantojen rahoituksesta päättävät henkilöt on saatava omaksumaan ympäristö vastuullisuus merkittäväksi toimintaa ohjaavaksi arvoksi. Vain silloin meillä on mahdollisuus saada paljon kaivattua lisäresurssia ympäristövalintojen tueksi ja nähdä ympäristöteot sijoituksena yhtiön tulevaisuuteen. Yhtiö tasoiset linjaukset myös ohjaavat organisaation toimintaa läpi rakenteiden. Tällä hetkellä asiasta kiinnostuneet ”tien raivaajat” tekevät ympäristötyötä oman työn ohella ja se taas ei ole sosiaalisen vastuullisuuden kannalta kovin kestävä ratkaisu.

LÄHTEET

Albert. n.d. Albert- kotisivut. Verkkosivu. Viitattu 20.5.2022.

<https://wearealbert.org/>

Albert. 2020. Annual Report 2019-20. Verkkosivu. Viitattu 20.5.2022.

https://wearealbert.org/wp-content/uploads/2020/10/albert_AnnualReport_19-20.pdf

APFI. 2021. Kestävän kehityksen strategia. Audiovisual Producers Finland. Verkkosivu. Viitattu 1.7.2022.

<https://apfi.fi/kestavan-kehityksen-strategia/>

APFI. n.d.. Audiovisual Producers Finland ry:n kotisivut. Verkkosivu. Viitattu 10.5.2022. <https://apfi.fi/>

APFI. 2022. Elokuva- ja tv-tuotannot ekologisemmaksi albertin avulla: ilmaista koulutusta ja työkaluja koko AV-alalle. Viitattu 7.6.2022.

<https://apfi.fi/ajankohtaista/elokuva-ja-tv-tuotannot-ekologisemmaksi-albertin-avulla-ilmaista-koulutusta-ja-tyokaluja-koko-av-alalle/>

Astikainen, K. & Puolanne, A. 2019. Ekosetti – opas ekologisesti kestävämpään audiovisuaaliseen tuotantoon. Verkkosivu. Viitattu 24.5.2022.

https://ekosetti.fi/ekowp/wp-content/uploads/2019/09/Ekosetti_opas_final.pdf

Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus. AVEK. 2020. AVEKilta panostus kehittämistukeen ja uusi Ekotuki. Verkkosivu. Viitattu: 2.7.2022.

<https://www.kopiosto.fi/AVEK/avekilta-panostus-kehittamistukeen-ja-uusi-ekotuki/>

Business Finland. 2022. Kohti yhteistä tulevaisuutta - Luovien alojen Kasvusopimus. Verkkosivu. Viitattu 2.7.2022.

<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/ohjelmat/luovien-alojen-kasvusopimus#kuvaus>

Environmental Media Association. EMA. 2022. Verkkosivu. Viitattu 24.5.2022.

<https://www.green4ema.org/>

Euroopan komissio. 2008. CONSEIL EUROPEEN – BRUXELLES. Pöytäkirja. Verkkosivu. Viitattu: 18.9.2022.

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/DOC_08_4

Euroopan komissio. 2022. European Climate Law. Verkkosivu. Viitattu: 18.9.2022.

https://ec.europa.eu/clima/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_en

Euroopan parlamentti. 2021. Verkkosivu. Viitattu 18.9.2022.

EU-taksonomia – minne vihreä raha virtaa? Webinaari 15.11.

<https://www.europarl.europa.eu/finland/fi/tapahtumat/tapahtumat2/taksonomia-seminaari.html>

Green Production Guide n.d. WELCOME TO THE GREEN PRODUCTION GUIDE. Verkkosivu. Viitattu 4.5.2022.

<https://www.greenproductionguide.com/>

Greenstep. 2022. ESG-raportointi. Verkkosivu. Viitattu 25.7.2022.

<https://greenstep.fi/vastuullisuuspalvelut/esg-raportointi>

Hornsby, G. 2022. COP-26 – Taking our Audiences with Us. BBC. Esitys. Sustainability Summit 21.4.2022.

IPCC. 2022. Verkkosivu. Viitattu 20.7.2022.

<https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/>

kestavakehitys.fi. 2022. Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. Verkkosivu. Viitattu 25.7.2022.

<https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>

Laaksonen, J. Tuottaja. Yle Lapset / Pikku Kakkonen. 2022 Haastattelu 27.4.2022.

Latva-Hakuni, E. n.d. Mitä tarkoitetaan hiilineutraalilla yrityksellä tai tuotteella?. GreenCarbon. Verkkosivu. Viitattu 2.6.2022

<https://greencarbon.fi/mita-tarkoitetaan-hiilineutraalilla-yrityksella-tai-tuotteella/>

Levoranta, M. Tuottaja. Yle Muotoilu / Lavastamo Helsinki. 2022. Haastattelu 29.4.2022.

McConnologue, J. 2022. An Introduction to The ISO50001 International energy management standard. RTÉ. Esitys. Sustainability Summit 21.4.2022.

MTV. 2022. Kannamme vastuuta yhteiskunnasta monin eri tavoin. Verkkosivu. Viitattu 5.7.2022.

<https://www.mtvyritys.fi/yritysvastuu>

Mäki-Petäjä, P. 2021. Suomalaisyriykset ovat aiempaa vastuullisempia – yksi tärkeä asia jäänyt kuitenkin unholaan. Verkkosivu. Viitattu 25.7.2022.

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/suomalaisyriykset-ovat-aiempaa-vastuullisempia-yksi-asia-on-kuitenkin-unohdettu/8303462#gs.7pk0y2>

Nuorisobarometri. 2021. Nuorisobarometri 2021: Kestävää tekoa. Verkkosivu. Viitattu: 20.7.2022

<https://tietoanuurista.fi/wp-content/uploads/2022/03/nuorisobarometri-2021-web.pdf>

Palovainio, L. Tuotantokoordinaattori. Yle Tuotantokoordinaatio Tampere. 2022. Haastattelu 27.4.2022.

Pavoni, K. & Teoli, G. 2022. Vancouver's Clean Energy Example presentations. Esitys. Sustainability Summit 21.4.2022.

Puolanne, A. 2020. Ekologisuus kameran edessä – Audiovisuaaliset sisällöt ympäristökasvatuksen välineenä. Kestävän kehityksen tutkinto-ohjelma. Hämeen Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 24.5.2022.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/354489/Opinna%cc%88yhte-tyo%cc%88_Anne%20Puolanne_HAMK_2020.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Puolanne, A. Kestävän kehityksen hankepäällikkö APFI. 2022. Haastattelu 6.4.2022.

Raeste, S. 2022. Creative Finland. Miten Suomesta tehdään maailman vastuullisin AV-alan tuotantomaa? Viitattu 20.7.2022.

<https://www.creativefinland.fi/post/miten-suomesta-tehdaan-maailman-vastuullisin-av-alan-tuotantomaa>

Ratworth, K. n.d. Suomenos ja muokkaus: Valtioneuvoston kanslia. Mitä on kestävä kehitys? Verkkosivu. Viitattu 24.5.2022.

<https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A.. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 15.5.2022

<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>

Saarijärvi, R. Toimittaja & Ohjaaja. Yle Lapset / Pikku Kakkonen. 2022 Haastattelu 27.4.2022.

Salonen, M. 2022. Yle Urheilun ympäristövastuullisuus pilotit 21-22: tulokset - raportti. Yleisradio. Yhtiön sisäinen materiaali, pääsy vain rajatuilla käyttäjillä.

Sanoma. 2021. Sanoma Vuosikertomus 2021. Verkkosivu. Luettu 2.7.2022.

https://www.sanoma.com/globalassets/wp-content/uploads/2022/03/sanoma_vuosikertomus-2021.pdf

Sanoma. 2021. Sanoma vahvistaa ilmastotoimiaan sitoutumalla Science Based Targets -aloitteeseen. Verkkosivu. Viitattu: 5.7.2022.

<https://www.sanoma.com/fi/news/2021/nasdaq/sanoma-vahvistaa-ilmastotoimiaan-sitoutumalla-science-based-targets--aloitteeseen/>

Siiskonen, M. Apulaisohjaaja. Yle Tuotantokoordinaatio Tampere. 2022. Haastattelu 25.4.2022.

Stewart, E. 2022. Sustainability thinking at Netflix. Netflix. Esitys. Sustainability Summit 21.4.2022.

Suksi, S. Tuottaja, jaksosuunnittelija. Yle Muotoilu / Lavastamo Tampere. 2022. Haastattelu 29.4.2022

Suomen elokuvasäätiö. 2020. Tuotantoyhtiöiden ympäristövastuullisuuskyselyn tulokset on julkaistu. Verkkosivu. Viitattu 1.7.2022.

<https://www.ses.fi/ajankohtaista/tuotantoyhtioiden-ymparistovastuullisuuskyselyn-tulokset-on-julkaistu/>

Suomen elokuvasäätiö. 2021. Elokuvasäätiöllä on käytössä Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä. Viitattu 1.7.2022.

<https://www.ses.fi/ajankohtaista/elokuvasaatiolla-on-kaytossa-ekokompassi-ymparistojarjestelma/>

Tampere Film Festival. 2022. Tampereen elokuvajuhlien kilpailuelokuvat vuodelle 2022 on valittu. Verkkosivu. Viitattu 5.7.2022.

<https://tamperefilmfestival.fi/tampereen-elokuvajuhlien-kilpailuelokuvat-vuodelle-2022-on-valittu/>

Taylor, C. 2022. What is The Albert Content pledge?. Esitys. Sustainability Summit 21.4.2022.

The European Broadcasting Union. n.d.. ABOUT THE EBU. Verkkosivu. Viitattu 5.7.2022.

<https://www.ebu.ch/about>

The Deloitte. 2022. THE DELOITTE GLOBAL 2022 GEN Z & MILLENNIAL SURVEY. Verkkosivu. Lainattu 29.6.2022.

<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/deloitte-2022-genz-millennial-survey.pdf>

Tommiska-Jarva, I. 2022. Aiheeseen liittyneet kokoukset ja sähköpostit. 2022.

Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura. Kirja. Luettu 30.4.2022.

Vilpas, P. 2013. Ohjeita kvantitatiiviseen tutkimukseen. Osa 1. Metropolia. Verkkosivu. Viitattu 2.7.2022.

<https://docplayer.fi/503447-Ohjeita-kvantitatiiviseen-tutkimukseen.html>

WWF. 2022. TAKSONOMIA PÄHKINÄNKUORESSA – TÄMÄ ON HYVÄ TIETÄÄ EU:N KESTÄVÄN RAHOITUKSEN ”EKOMERKISTÄ”. Verkkosivu. Lainattu 18.9.2022.

<https://wwf.fi/uutiset/2022/01/taksonomia-pahkinankuoressa-tama-on-hyva-tietaa-eun-kestavan-rahoituksen-ekomerkista/>

Yleisradio. 2020. Yle pähkinänkuoressa. Verkkosivu. Viitattu 10.5.2022.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/yleisradio/yle-pahkinankuoressa>

Yleisradio. 2021. A. Talouden luvut. Verkkosivu. Viitattu 10.5.2022.

<https://yle.fi/aihe/s/10002503>

Yleisradio. 2021. B. Vastuu ympäristöstä 2021. Verkkosivu. Viitattu 10.5.2022.

<https://yle.fi/aihe/s/10002612>

Yleisradio. 2022. A. Vastuullisuusarviointi-kysymykset työkopio. Yhtiön sisäinen materiaali, pääsy vain rajatuilla käyttäjillä.

Yleisradio. 2022. B. Vastuullisuustavoitteet 2022. Yhtiön sisäinen materiaali, pääsy vain rajatuilla käyttäjillä.

Yleisradio. n.d. A. Luovan alan vastuullisuusmalli. Verkkosivu. Viitattu: 9.8.2022.
<https://yle.fi/aihe/s/10000969>

Yleisradio. n.d. B. Vastuullisuussitoumus sisältöhankintoja varten. Verkkosivu. Viitattu: 9.8.2022.
<https://yle.fi/aihe/s/vastuullisuussitoumus-sisaltohankintoja-varten>

Ympäristöhallinto. 2019. Ilmastobarometri 2019: Suomalaiset haluavat ilmasto-kriisin ratkaisut politiikan ytimeen. Verkkosivu. Viitattu: 20.7.2022.
[https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Ilmastobarometri_2019_Suomalaiset_haluav\(49670\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Ilmastobarometri_2019_Suomalaiset_haluav(49670))

Ympäristöministeriö. 2019. Hallituksen ilmastopolitiikka: kohti hiilineutraalia Suomea 2035. Verkkosivu. Viitattu: 25.7.2022.
<https://ym.fi/hiilineutraalisuomi2035>

LIITTEET

LIITE 1. Sustainability Summit 2022 -tapahtuman ohjelma

1(2)

PROGRAMME - 21 APRIL 2022 (10:00 – 17:10 CEST)

10:00 – 10:05	Welcome to Sustainability Summit	Antonio Arcidiacono (EBU)
10:05 – 10:10	Introduction	Hemini Mehta (EBU)
10:10 – 10:15	Support of Sustainability Summit	Tim Davie (BBC)
SESSION 1: INTRODUCTION		
10:15 – 10:25	KEYNOTE	Emma Stewart (Netflix)
10:25 – 10:45	Greening the Media Supply Chain Consumer and enterprise trends are making sustainability a priority across media supply chain - what you need to know to take the lead, greening media from script to screen.	Abdul Hakim (DPP)
10:45 – 11:05	An Introduction to ISO50001 – International Energy Management Standard What were the main challenges for RTE, as a public service broadcaster, in adopting this energy management standard and what are the main benefits for the business.	James McConlogue (RTE)
11:05 – 11:25	The Nuances of Net-Zero Strategies and the New EU Taxonomy Net-zero strategies require different considerations depending on industry and sector, but ultimately share a common goal. The Economist Group sheds light on their own net-zero journey, speaks to how the TCFD and other frameworks can serve as valuable tools, and explores what the new EU taxonomy means for media and broadcasting.	Emily Jackson (The Economist) Martin Koehring (The Economist)
11:25 – 11:45	COP-26: Taking Our Audience with Us What impact did all the media coverage and engagement around November's UN climate summit have? Did audiences tune in and learn, or turn off? Are they saturated or want to know more? Hear about the audience experience in the UK and lessons learnt.	Gaby Hornsby (BBC)
11:45 – 11:55	Tee & coffee break	
SESSION 2: OUR AUDIENCE		
Chair Eileen Duggan (RTE)		
11:55 – 12:15	What is the Content Pledge?	Carys Taylor (albert)
12:15 – 13:15	Green Storytelling Panel Discussion	Gaby Hornsby (BBC) Alissa Aubenque (Ecoprod/Calista Films) Helen Falkus Sky Tara Peterman (RTE) Susie Braun (ITV)
13:15 – 13:35	ODS Radar This is a project developed by the Carlos III University and RTVE, aims at automatically monitoring and measuring, through AI techniques, the time we spend on our broadcasts covering information on the UN SDGs.	Pere Vila (RTVE) Dr Jose Maria Álvarez (Universidad Carlos III de Madrid)
13:35 – 14:10	Lunch	

SESSION 3: GREEN SETS

Chair Erlend Raabe Brenna (NRK)

14:10 – 14:30	Reducing Emissions by Replacing Diesel with Hydrogen for Generators	Robert Steinberger-Wickens (Birmingham University)
14:30 – 14:50	Vancouver's Clean Energy Example Vancouver has an ambitious target to support the film industry in eliminating the use of diesel generators by 2030; learn how they plan to make that happen.	Katharine Pavoni (Creative BC) Geoff Teoli (City of Vancouver)
14:50 – 15:50	Clean Power & Generators Panel Discussion	Peter Paul van Voorst (Skoon) Ludovica Chiarini (EcoMuvri) Lorenzo Vecchi (Zen2030) Julia Tordai (GreenEyes Production) Zsöfia Szemeredy (GreenEyes Production)
15:50 – 16:00	Tea & coffee break	

SESSION 4: GREEN TECHNOLOGY

Chair Kamilla Liljedahl (SVT)

16:00 – 16:20	NOWU, the New Eco-Responsible Media of France Télévisions How we have built a digital platform for young people following the main principles of digital sobriety.	Léa Nogier (France Télévisions)
16:20-16:40	Sustainability in Live Sports Production A team of world-leading sports broadcasters, rights owners and technology vendors, collaborating as part of IBC's Accelerator Media Innovation Programme, have revealed the initial results from an English Premier League production workflow trial to support the goal of a carbon 'net zero' future for live productions. Together, they demonstrate how innovative cloud production workflows can meet ambitious sustainability objectives and reduce the environmental impact of live production.	Jo Finon (Sky) Charlie Cope (BBC)
16:40-17:00	Integrating Carbon Budget in Your Content Production or Acquisition Strategy	Cedric Lejeune (Workflowers) Julien Masclef (Perfect Memory)
17:00-17:10	Wrap Up	Hemini Mehta (EBU)

Ympäristövastuullisuus kysely 4.4.2022

Moi,

Teemme parhaillaan Ylen Vastuullisen tuotannon prosessikuvausta, aikajanaa tueksi mm. ympäristökestävyyden huomioimiseen Ylen tuotannoissa. Aikajana ja sen visualisointi toteutetaan yhteistyössä TAMKIn ja Ylen Medialaboratorion kanssa. Aiheesta valmistuu myös TAMKIn opinnäytetyö.

Tarkoituksemme on tehdä käytännön sähköinen työkalu, jota jokainen yleläinen voisi työssään hyödyntää pohtiessaan vastuullisia tuotantoratkaisuja. Siksi mielipiteesi on meille tärkeä ja toivomme että ehtisit vastaamaan tähän lyhyeen kyselyyn siitä, mitä esimerkiksi vastuullisuus ja kestävyys sinulle tällä hetkellä työssäsi tarkoittaa.

Terveisin,
Pauliina Helenius
tuotantopäällikkö

*Pakollinen

1. Mikä on toimenkuvasi Ylellä? *

_____

2. Kuinka merkittävänä pidät vastuullisuusteemojen ja ympäristön kannalta kestävien ratkaisujen huomioimista työssäsi? *

Merkitse vain yksi soikio.

1   2   3   4   5

En pidä niitä tärkeinä   Pidän niitä erittäin tärkeinä

3. Huomioitko tällä hetkellä vastuullisuutta ja ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja työssäsi? *

Merkitse vain yksi soikio.

Kyllä

En

4. Jos huomioit, niin millaisia käytännön oivalluksia tai ratkaisuja olet tehnyt?

_____
_____
_____
_____

5. Onko sinulla tietoa, miten voisit tehdä ympäristön kannalta kestävämpiä valintoja työssäsi? *

Merkitse vain yksi soikio.

1 2 3 4 5

Minulla ei juurikaan ole tietoa tästä   Minulla on tarvittavat tiedot ja päivitän tietouttani aktiivisesti

6. Onko tällaista tietoa mielestäsi riittävän helposti saatavilla? *

Merkitse vain yksi soikio.

1 2 3 4 5

Tieto ei ole helposti saatavilla   Tieto on helposti saatavilla

7. Missä seuraavista ympäristövastuullisuuteen liittyvissä valinnoissa kaipaisit tukea? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Ympäristövastuullisuuden tavoitteiden asettaminen tuotannolle
- Logistiikka ja kuljetukset
- Catering ja ruokailut
- Toimistotyöskentely
- Energian kulutus ja sen mittaaminen
- Lokaatioiden valinnassa huomioitavat asiat
- Tuotantotekniikan ja -välineiden valinta
- Lavastukseen liittyvä työ ja siinä käytettävät materiaalit
- Jätteiden lajittelu
- Puvustukseen ja naamiointiin liittyvät ratkaisut
- Jälkityöt: edit, äly & värky
- Muu: _____

Google ei ole luonut tai hyväksynyt tätä sisältöä.

Google Forms

Anne Puolanteen haastattelu:

- Miten päädyit tähän ympäristövastuullisuuden teeman äärelle AV alalla? Kerro hieman omasta taustastasi.
- Motivoitunut ihminen tekee ilolla työtään ja oikeita valintoja. Ympäristökestävyyteen motivoiminen on noussut keskusteluissa usein esille. Mikä on sinun mielestäsi tehokkain keino motivoida ihmisiä huomioimaan kestävä kehitys ja ekologisuus tuotannoissa?
- Ylen Mediapoliksen työntekijöille suoritetussa kyselyssä ilmeni, että lähes kaikki vastaajat kokevat ympäristövastuullisuuden huomioimisen tärkeäksi omassa työssään. Myös eri kokoonpanoilla aiheista käydyissä keskusteluissa asiaan tunnutaan suhtautuvan hyvin positiivisesti. Oletko sinä törmännyt soraääniin tai vahvaan vastarintaan aiheen tiimoilta AV alalla?
- Samassa kyselyssä selviää, että tekijät kaipaavat tukea Ympäristövastuullisuuden tavoitteiden asettamisessa tuotannoille. Onko sinulla antaa tähän jotain vinkkejä? Mitkä olisivat hyviä tavoitteita?
- Ympäristövastuullisuudesta on ollut alalla puhetta jo pitkään. Ylelläkin on tehty erilaisia kestävä kehityksen kokeiluja, ja Green office on ollut meillä käytössä 2009 alkaen. Miten ympäristövastuullisuuden huomioiminen on mielestäsi edistynyt alalla viimeisen 10 vuoden ajalla? Ja mitä pitäisi tehdä seuraavaksi?
- Mikä on ollut yllättävin asia, johon olet törmännyt liittyen ympäristökestävyyteen alallamme?
- Onko joku sinun mahdollisista ennakko-olettamuksistasi osoittautunut täysin vääräksi? (Itseä yllätti se, että jätteiden lajittelu nousee edelleen aiheeksi, josta kaivataan lisätietoa.)
- Viherpesu on tälläkin viikolla noussut otsikoihin. Mikä on mielestäsi tehokkain tapa välttää viherpesua tuotantojen ekologisuutta suunniteltaessa?
- Voisiko ekotukihenkilön nimittäminen olla ratkaiseva tukitoimi?

Miia Siiskonen, Laura Palovainio, Rami Saarijärvi ja Jyrki Laaksonen haastattelut:

- Kerro omasta taustastasi.
- Mitä tulee mieleen sanasta ympäristövastuullisuus?
- Koetko huomioivasti ympäristövastuullisuutta jo nyt päivittäisessä työssäsi? Jos koet niin miten?
- Koetko että sinulla on riittävästi tietoa ympäristövastuullisuudesta vai kaipaisitko lisätietoa jostain osa-alueesta? Jos, niin mistä?
- Mitkä ovat tuotannoissa suurimpia kompastuskiviä ympäristövastuullisuuden ja kestävän kehityksen kannalta?
- Olisitko valmis muuttamaan omia työtapojasi ympäristövastuullisemmiksi?
- Näkyykö ympäristövastuullisuus ja kestävä kehitys Ylen työkuulttuurissa?
- Miten työryhmää voisi mielestäsi motivoida ympäristövastuullisuuteen?
- Miten suuri vaikutus käsikirjoituksen ja kerrottavan tarinan sisällöllä on suhteessa työryhmään ja katsojiin? Koetko että tuotannoilla olisi mahdollisuus vaikuttaa katsojien ympäristöasenteisiin?
- Millaisia ympäristövastuullisia seikkoja ”Lahjat esiin!” -tuotannossa otettiin huomioon?
- Onko ympäristövastuullisuudesta mielestäsi saatavilla riittävästi tietoa?
- Millaisia tukitoimia kaipaisit ympäristövastuullisuuteen työssäsi?
- Mikä on mielestäsi ratkaiseva tekijä, joka hankaloittaa ympäristön huomiointia tuotannoissa?

Saku Suksi ja Mika Levoranta haastattelu

- Henkilön esittely ja hänen taustansa
- Mitä sana ympäristövastuullisuus tuo mieleen? Ja millaisia asioita ympäristövastuullisuuteen mielestäsi kuuluu?
- Huomioitko ympäristövastuullisuutta omassa työssäsi? Jos niin miten?
- Näkyykö ympäristövastuullisuus mielessäsi Ylen työkuultuurissa?
- Minkä koet olevan haasteellisinta ympäristövastuullisuuden huomioimisessa? Miksi?
- Millaista tukea kaipaisit ympäristövastuullisuudessa?
- Minkä verran Ylellä käytetystä lavastemateriaalista uusiokäytetään? Voiko Polystyreenipleksiä uudelleen käyttää?
- Olisiko lavastussuunnittelijoille mahdollista tarjota ympäristövastuullisempia lavastusmateriaaleja vaihtoehtoiksi?
- Voisiko lavasteita tai materiaaleja lahjoittaa eteenpäin?
- Miten tehokkaasti lavastamon jäte lajitellaan? Mihin jäte todellisuudessa päättyy?
- Miten helposti lavastemateriaalien määriä pystyy laskemaan? Millaisia tukitoimia tarvitsisitte tähän? Albert pohjainen taulukko johon arvot syötetään?

LIITE 4. "Lahjat esiin!" -tuotannosta resurssivarausten perusteella tehty taulukko pohjainen aikajana.

